

**WIADOMOŚCI
DIECEZJALNE
LUBELSKIE**

Rok 1925.

LUBLIN.

WYDAWNICTWO KURJI BISKUPIEJ.

Treść rocznika 1925.

Dział urzędowy.

Akta Stolicy Apostolskiej.

Ustanowienie katedry literatury łacińskiej na Uniwersytecie Gregorianum	str. 1
Homilja Piusa XI o S. Teresie od Dzieciątka Jezus	„ 37
O całowaniu pierścienia biskupiego	„ 193
De facultate baptismi domi conferendi extra mortis periculum	„ 289
Dekret o S. Bogumile	„ 290

Rozporządzenia i uwagi pasterskie.

Warunki dostąpienia Jubileuszu 1925 r. dla osób nie mogących być w Rzymie	str. 4
Rocznica koronacji Piusa XI	„ 5
Zaniechanie nazwy urząd parafjalny	„ 6
Akt przekazania domu dla Nuncjatury	„ 9
Wielki post i dyspensa	„ 33
Przyjmowanie zapowiedzi	„ 34
Berło dla N. M. P.	„ 35
Ofiary na fundację im. Piusa XI dla inwalidów	„ 35
Prezes generalny Związków Misyjnych w Polsce	„ 36
Memento liturgiczne	„ 36
Zjazd dziekanów i kurs społeczny	„ 65
Sprzedaż, zamiana lub obciążenie majątku kościelnego	„ 66
Agitacja a samorząd parafjalny	„ 67
Uroczystość Królowej Polski N. M. P. i Święto 3 maja	„ 67
Święto Ś. Stanisława B. M.	„ 97
Przewodnik Miłosierdzia	„ 98
Przeznaczenie funduszy misyjnych	„ 99
Liceum diecezjalne	„ 100
O Zakładaniu bractwa Matek chrześcijańskich	„ 101
Rozporządzenie rządowe	„ 101
Wykazy śmierci dla urzędów skarbowych	„ 102
Rekolekcje dla duchowieństwa	str. 129 161
Codziennie odprawianie Mszy św. w kościołach	str. 130
Wydawnictwo Pisma Ś.	„ 131
Rozwody inowiercze	„ 161
Zakończenie roku szkolnego w szkołach powszechnych	„ 162
Konkordat	„ 162
Modlitwa za Rzeczpospolitą i Prezydenta	„ 195
Statystyka diecezjalna	„ 196
Wyjazd kapłanów na odpust a nabożeństwo w kościele	„ 197
Odezwa do miejscowych proboszczów	„ 198
Odznaczenia i godności	„ 201
Instrukcja dla Rady Administracyjnej diecezjalnej i dla Rad kościelnych	„ 226

Instrukcja dla komisji mieszanej konserwatorskiej	str. 228
Składka na Uniwersytet katolicki w Lublinie	„ 230
Egzamin przedślubny	„ 230
Nauka religii w szkołach	„ 232
Statut kapituły katedralnej w Lublinie	„ 257
Obecność J. E. Biskupa lubelskiego na konferencjach dekanalnych	„ 293
Składanie ofiar na pomnik Sienkiewicza	„ 294

Rozporządzenia prawno-państwowe.

W sprawie kwalifikacji zawodowo-duchownych r. k. do nauczania religii w szkołach średnich	str. 132
O obowiązku przesyłania władzom skarbowym wykazów o wypadkach śmierci	„ 135
W sprawie pobierania opłat sądowych od instytucji samorządowych	„ 135
Święta obowiązujące według prawa cywilnego	„ 202
Ubezpieczenie świątyń i plebanji od ognia	„ 202
Lokowanie gotowizny bieżącej przez osoby prawa publicznego i niewłasnowolne	„ 203
Rozporządzenie prawno-państwowe w sprawach wojsk.	„ 204
Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie wykonania konkordatu	233-236
Zawieranie małżeństw przez osoby obowiązane do służby wojskowej	str. 295

Dział nieurzędowy.

Po latach dziesięciu	str. 10
Odezwa komitetu budowy domu diecezjalnego w Lublinie	„ 15
Jeszcze kilka szczegółów z życia śp. ks. biskupa Jaczewskiego	„ 16
Wychowanie młodzieży szkół średnich	„ 19
Nieco o polszczeniu polaków	„ 21
Sodalicja pań z inteligencji w Lublinie	„ 23
Dom diecezjalny	„ 27
Zjazd przedstawicieli diecezjalnych organizacji kapłańskich Rzplitej P.	„ 29
Misja kościoła R. K. na Chełmszczyźnie	„ 37
Stanowisko prefekta w szkole	„ 44
Nowa placówka w Lublinie	„ 47
Jubileusz kapłański	„ 48
Ochrona zabytków a nasze Muzeum Diecezjalne	str. 68 106
Potęga postu	str. 72
Duchowieństwo a polityczny ruch ludowy w Polsce	„ 74
Dwudziestolecie kapłańskie	„ 84
O program nasz	„ 103
Pro aris et focis	„ 108
Mowa ks. biskupa Sokołowskiego	„ 110
Sprawozdanie sekretarjatu Stow. Młodzieży Polskiej	„ 111
Wskazówki dla księży polskich we Francji	„ 134
Konferencja diecezjalna 21 kwietnia	„ 136
Jeszcze o pedagogice w naszych szkołach	„ 138

Stowarzyszenia i bractwa kościelne	str. 142
Trzeci Zjazd Związku Zakładów teologicznych w Polsce	„ 144
Statut Związku Misyjnego duchowieństwa	„ 146
Doroczne zebranie kapituły zamojskiej	„ 154
Kursy społeczne dla duchowieństwa	„ 171
Z pielgrzymki jubileuszowej	„ 176
Zamęt w pojęciach moralnych	„ 186
Uartemami szlakami	„ 207
Szanujmy zdrowie	„ 209
Program religji w seminarjum państwowem kl. IV	„ 215
Zagadnienia narodowościowe i społeczne	„ 237
Sumienie jako pierwszorzędny cel wychowania	„ 241
Manifestacja na cześć S. P. Konizjusza we Fryburgu	„ 245
VI Polski kongres przeciwalkoholowy	„ 250
Wizyta pasterska J. E. ks. biskupa sufragana	„ 274
Konferencja diecezjalna	„ 296
List z 1600 roku jubileuszowego	„ 301
Refleksje pastoralne z powodu „Chłopów“ Reymonta	„ 304
Z naszej Spółdzielni Kapłańskiej	„ 307

Dział historyczny.

Dekanat Kazimierski	str. 77
Częstoborowice	80
Skasowanie Unji i zaprowadzenie prawosławia w Krzeszowie	„ 122
Wąwolnica :	„ 148
Klementowice	„ 182
Baranów	str. 223 287
Granice diecezji lubelskiej za Księstwa Warszawskiego	str. 260 280
Parafia Końskowolska	str. 285 309
Parafia Gołąb	str. 310
Parafia Garbów	„ 313

Nekrologja.

Ś. p. ks. prałat J. Pruszkowski	str. 55
„ ks. kan. J. Kureczko	str. 58 91 123
„ ks. A. Suracki	str. 59
„ ks. prał. A. Pleszczyński	„ 86
„ ks. kan. M. Dąbrowski.	„ 89
„ ks. biskup K. Ruszkiewicz	„ 123
„ Karol Namysłowski	„ 211

Kronika.

str. 27, 47, 83, 116, 151, 186, 118, ^{4,} 237, 314

Listy do Redakcji.

str. 60

Bibliografja.

str. 31, 62, 95, 126, 156, 190, 224, 256, 319

Wiadomości Diecezjalne

LUBELSKIE

Adres Redakcji: **Lublin, Namiestnikowska 6.**

STATUTA

VENERABILIS CAPITULI ECCLESIAE CATHEDRALIS LUBLINENSIS.

Prooemium.

Cum statuta Capituli Cathedralis Lublinensis, anno 1895 ex antiquis statutis Capituli Ecclesiae Cathedralis Chelmsensis et Ecclesiae Collegiatae Lublinensis confecta, mutatis temporum adiunctis publicato praesertim Novo Codice Iuris Canonici, obveterata et non satis accommodata praesentis temporis necessitatibus apparuerint, nos Capitulares Ecclesiae Cathedralis Lublinensis, prae oculis habentes mandatum Reverendissimi Ordinarii loci die 30 aprilis 1919 a. datum et praeceptum in litteris circularibus Congregationis Concilli die 25 iulii 1923 a. datum et ab eodem Reverendissimo Ordinario nobis communicatum, diligentissime instituto praevio examine antiquorum statutorum variarumque consuetudinum, quae a longiore tempore erant in usu et legis tenebant locum, censuimus quaedam ex eis retinere, alia mutare, alia penitus reicere, alia denique, quae magis cultum divinum bonumque Ecclesiae promoveant, nova condere.

Quae quidem statuta novo labore concinnata hic sequenti ordine ponuntur.

I. De Personis Capitularibus, deque praecedentia illarum et loco tam in Choro quam in Capitulo.

Ex duodecim personis Venerabile Capitulum Cathedrale Lublinense constituitur, id est ex quatuor Dignitatibus, quae vulgo vocantur Praelati et octo Canonicis. Ordo in praecedentia tam in sessionibus capitularibus et votis dandis quam in Choro tempore cultus Divini et processionibus inter has personas capitulares sequens pro semper est ser-

vandus: Praelatus Decanus primum locum occupabit, secundum Archidiaconus, tertium Custos, quartum Scholasticus, quintum, sextum etc. usque ad duodecimum inclusive obtinebunt octo Canonici, inter quos ratio vocationis semper in praecedentia habeatur. Stalla in choro hoc modo occupare debent Capitulares: a parte dextra id est a cornu epistolae: Decanus, Custos et quatuor Canonici, qui locum quintum, septimum, nonum et undecim in sessionibus et votis dandis iuxta vocationem suam possident, — a parte vero sinistra; Archidiaconus, Scholasticus et quatuor reliqui Canonici, qui locum eiusmodi sextum, octavum, decimum et duodecimum assignatum sibi habent. In stallis occupandis potioritas praecedentiae a propinquitate Altaris maioris, in processionibus vero a vicinitate Celebrantis computatur, — pars dextra semper sinistram paecellit et ratio illius ubique habeatur. (Cfr. Can. 408 et 409 salvo praescr. Can. 370 § 1).

II. De iuribus, privilegiis et insigniis Capitularium.

Capitulares Venerabilis Capituli Lublinensis gaudent his iuribus, privilegiis et honoribus, quibus ipsis ex lege ecclesiastica communi gaudere licet.

Praeterea habent habitualement curam animarum penes Ecclesiam Cathedralis Lublinensem, cura vero actualis exercetur a Vicario parociali a Capitulo praesentato et ab Excellentissimo Ordinario loci instituto ad normam Can. 471 § § 1 et 2.

Summus Pontifex Pius XI ad instantiam Excellentissimi Mariani Leonis Fulman, moderni Episcopi Lublinensis, confirmando privilegia canonicalia, quibus Capitulum Cathedralis Lublinense partim iure hereditario, partim ex immemorabili consuetudine hactenus fruebatur, per rescriptum S. Congregationis Consistorialis die 9 novembris 1923 an. datum benigne annuit, ut Capitulares utantur sequentibus insigniis: 1) cruce aurea octogona cum relativa catenula; 2) rochetto romano; 3) mozetta serica violacei coloris cum subsuto ac globulis rosacei coloris; 4) cappa canonicali iuxta morem romanum; 5) habitu talari nigro vulgo dicto „piano“; 6) biretto nigro, cuius orae textus atque in summitate floccus coloris rubini; 7) anulo cum unica gemma extra tamen missae celebrationem.

Hic notare iuvat:

I. crux, de qua sub n. 1 debet esse aurea vel deaurata pendens in catena ex auro vel alio metallo elaborata, radiis circumducta et habens ex una parte in medio imaginem Salvatoris cum duodecim hic inde in summitatibus suis dislocatis imaginibus Apostolorum, ex altera autem parte Aquilam Albam (stemma Reipublicae Polonae), in cuius medio manipulus (stemma Regiae stirpis Vasorum). Crux ipsa, radii, imagines Christi et Apostolorum, manipulus — coloris aurei, — aquila coloris albi, campus in quo repraesentatur imago Christi et manipulus — coloris caerulei. Distinctorium hoc concessum fuit a Benedicto XIV per bullam anno 17 Capitulo antiquae Ecclesiae Cathedralis Chelmensis, post trans-

lationem vero Ecclesiae Cathedralis Lublinum proprium factum est Venerabilis Capituli Cathedralis Lublinensis, etsi forma eius supra descripta probabiliter ab an. 1818 stabilita et usitata est.

II. Vestis talaris, quae sub n. 5 supra citati rescripti S. Congregationis Consistorialis „habitus pianus“ nominatur, a Pio P. P. X, a quo habitus iste et denominationem „pianus“ obtinuit, in motu proprio eiusdem Pontificis „Inter multiplices“ 21 Februarii 1905 a. ita describitur:

„17. Alio autem habitu uti poterunt, Praelatorum proprio, vulgo „piano“, in congregationibus, conventibus solemnibus audientiis, ecclesiasticis et civilibus, id est caligis et collari violacei coloris, veste talari nigra cum ocellis, globulis torulo et subsuto, ut supra, rubini coloris, serica zona violacea cum laciniis pariter sericis et violaceis, peramplo pallio talari item serico violaceo, non undulato, absque subsuto aut ornamentis quibusvis alterius coloris, ac pileo nigro cum chordulis et sericis flocculis rubini coloris. Comuni habitu incedentes, caligas et collare violacei coloris, ac pileum gestare poterunt, ut supra dicitur.,,

III. De bonis et proventibus Venerabilis Capituli eorumque usu.

Bona Capitularia proventusque, qui Capitulo ex eis proveniunt, sunt nulla.

Sicuti quilibet parochus ita et Capitulum ratione curae animarum parochiae Ecclesiae Cathedralis habet sibi relicta post suppressionem beneficiorum 1865 a. sex iugera agri et ex eadem ratione obtinet a Gubernio Civili pensionem aequivalentem pensioni rectoris ecclesiae parochialis.

Praeterea aedificia, a parte et a fronte Ecclesiae Cathedralis Lublini posita, quae subsunt dispositioni Venerabilis Capituli sub auctoritate Ordinarii loci.

Quaedam pars obventionum parochialium et aliquae summulae per Capitulares occasione installationis pendi solitae constituunt reditus Venerabilis Capituli.

Ex supra recensitis summis, censu ex agro, obventionibus et summulis, post solutionem pensionumquae personis laicis servitio Ecclesiae Cathedralis occupatis per Canonicum Procuratorem, quod supererit, Venerabile Capitulum per eundem suum Procuratorem erogabit in Ecclesiae Cathedralis decorem ampliandum, bonum communitatis promovendum, conservationem aedificiorum, iuxta tamen eorundem Capitularium discretionem et approbationem.

Denique ad normam Can. 395 ex pensione, quae a Gubernio Civili unicuique Capitularium solvitur et quae est portio personalis, in quam Collegium Capitularium nullum ius habet, detrahitur tertia pars et pro distributionibus choralibus inter praesentes convertitur.

IV. De modo recipiendi et installandi Capitulares in gremium Venerabilis Capituli, deque iuramento ab illis praestando et solutione pecuniaria pro ingressu et titulo cappalium.

Nominatus et provisus a Reverendissimo Domino Episcopo sive ad dignitatem sive ad Canonicatum, recipi in gremium installarique cupiens, per mandatarium a Capitularibus eligendum faciet de hoc instantiam eique litteras nominationis suae porriget. Quibus lectisque Venerabile Capitulum diem installationis constituet. Installandus praecipue pro ingressu et titulo cappalium vi infra adiecti huic titulo statuti Canonico Procuratori solvere tenebitur. Die installationi praefixa, rochetto et mozetto indutus, distinctorio ornatus in conclave Venerabilis Capituli invitabitur, — salutatusque per Praesidem ad emittendam fidei professionem, deponendumque infrascriptum iuramentum accedet. Mox ad Ecclesiam cum omni solemnitate deducetur, ubi altaris et stali capiet possessionem. Redux ad conclave, ibi de pacifica possessione loci vocisque activae et pasivae protestabitur. Hisce expletis, iuramentum canonice super fidelitate et secreto servando a quolibet noviter recepto sive ad Dignitatem sive ad Canonicatum, sequens est praestandum:

„Ego N. N. iuro Deo omnipotenti, quod Reverendissimo Domino meo Episcopo Lublinensi et Eius successoribus canonice intransibus, fidelis et obediens ero; statuta, iura et consuetudines laudabiles huius Ecclesiae observabo et ab aliis pro posse observari curabo. Consilia, quae mihi pro secretis revelata fuerint, et quae secreta Capitulum esse voluerit, ad damnum Ecclesiae vel praeiudicium cuiuspiam nulli pandam. Bona et proventus Ecclesiae et Capituli non alienabo, quinimo alienata pro posse recuperabo, omnique meliori modo bonum huius Ecclesiae et Capituli curabo. Sic me Deus adiuvet et hoc Sanctum Dei Evangelium“

Laudabilem consuetudinem et in praesenti statu Venerabilis Capituli maxime utilem servantem, statuimus, ut quilibet Capitularis gremio Capituli adiungendus occasione installationis 250 aureos polonos eidem Venerabili Capitulo persolvat.

V. De officiis, quae specialiter quibusdam Capitularibus ratione dignitatis illorum incumbunt.

Dignitates sicut praeferentiam inter caeteros Capitulares in Venerabili Capitulo, ita et specialiter habent sibi prae aliis officia assignata. Itaque tenentur:

I. Episcopi vicem supplere in peragendis functionibus sacris in sollemnioribus anni festivitatibus ad normam Caeremonialis Episcoporum et decretorum S. R. C.; prima autem dignitas nequit alium sibi substituere, functiones enim peragi debent ab eo, qui proxime succedit ratione dignitatis capitulari impedito;

II. Episcopo celebranti in pontificalibus, aspersionem in ingressu Ecclesiae porrigere et officio presbyteri adsistentis fungi;

III. Episcopo decumbenti S. Viaticum et Extremam Uncionem ministrare, defuncto vero, iusta funebria persolvere, licet adsit canonicus cum cura actuali animarum.

Cum Decanus prima sit dignitas in Venerabili Captulo, eius muneris erit Capitula extraordinaria in causis arduis convocare, in illisque sicuti et in ordinariis generalibus praesidere; utque modo praescripto cum bono Ecclesiae et communitatis ad finem perducantur, invigilare. Praeterea satagere, ut tam in Choro, quam in Captulo omnia debito ordine peragantur. Insuper: Punctatoris, Procuratoris et Secretarii Venerabilis Capituli officia, an debite et cum utilitate et honore nostri Collegii expleantur, inspicere.

VI. De officiis, quae universim omnes Capitulares obligant.

Omnes Capitulares tenentur ad residentiam penes Ecclesiam Cathedralam ad normam Can. 418.

Capitularis beneficium obtinens canonicatui vel dignitati renuntiare debet. (Can. 156 et 1439).

Singuli Capitulares tenentur per turnum spatio unius hebdomadae a vespere in sabbatho incipiendo missas celebrare et alia sacra officia in Ecclesia Cathedrali peragere. Novus installatus Capitularis prima vice officia peragere debet per quatuor hebdomadas continuas.

Hebdomadarius tenetur diebus dominicis et festis de praecepto missam summam pro benefactoribus in genere applicandam et vespere celebrare. Qualibet feria V missam votivam „Cibavit“ cantare, caeteris feriis per hebdomadam missam hora a Canonico seu Vicario Curato designata celebrare. Diebus S. Marci Ev. et tribus diebus rogationum missam rogationum ante processionem celebrare. Denique hebdomadarius celebrat missas et alias functiones peragit quotiescunque illis interesse tenentur omnes Capitulares.

Capitulares tenentur ad praesentiam in Choro veste choralis ad mentem Can. 409 induti: 1) omnibus diebus dominicis per annum in missa summa; 2) festis iuxta decretum. S. Congregationis Concilii die 15 decembrii 1921 Nr. 5724 datum de praecepto et festis suppressis donec solemniter celebrantur praeterea festo Nativitatis Domini in missa nocturna cantata; 3) per totam octavam festi Corporis Christi in missa summa et in vespere; 4) triduo sacro maioris hebdomadae incipiendo a matutino feriae V ad Sabbatum Sanctum inclusive in missa vespere matutino et solemnibus officio vespere Sabbati Sancti s. d. „Resurrectio“; 5) in devotione XL horarum in missa et vespere; 6) feria IV Cinerum in missa summa; 7) Die Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum in vespere et missa summa cum processione pro defunctis; 8) diebus festis papalibus et

episcopalibus et die 3 maii in missa, et diebus, quibus ab Episcopo pontificalia exercente invitantur. Oportet, nisi iusta causa excuset, ut omnes Capitulares processionibus saltem iis, quae cum Sanctissimo Sacramento peragantur, intersint.

Ad lucrandam distributionem inter praesentes Capitularis tenentur adesse Missae saltem a hymno „Gloria in excelsis Deo“, in vesperis et aliis officiis a primo psalmo.

Optandum, ut Capitulares, in Ecclesia Cathedrali saepius verbum Dei praedicent; tenentur vero per turnum concionem sacram habere: festis Domini: Nativitatis, Epiphaniae, Resurrectionis et Pentecostes; festis Beatae Mariae Virginis: Immaculatae Conceptionis, Purificationis et Assumptionis, festo S. S. Apostolorum Petri et Pauli, Divisionis Apostolorum 15 iulii, et Omnium Sanctorum.

Capitulares tenentur per turnum anniversaria pro defunctis bis in anno ad tempus Capituli Generalis celebrare.

Ad normam Can. 415 § 5 Capitulares ex caritate tenentur maxime si designati coadiutores desint, curato cathedrali adiutricem operam navare.

Bis in anno ad Capitula Generalia ordinaria postridie festorum Purificationis B. M. V. et Divisionis Apostolorum semper pro semper celebranda venire in illisque vota ferre, omnia iuxta ordinem in Capitulis servandum peragere et ante finem sessionum capitularium de loco Capitulari absque summa necessitate ne exire.

Secretum capitulare servare in materia Capitularibus expresse determinata.

Insuper quotiescunque in causis arduis iisque gravibus Capitulum extraordinarium a Praeside Capituli convocetur, omnes Capitulares litteris circularibus eiusdem Praesidis invitati venire tenentur loco et termino praefixis et omnia peragere modo et ordine servatis in Capitulis Generalibus extraordinariis rem concludendo sicut illius gravitas exposcit.

Pari modo officia Secretarii, Procuratoris et Magistri caeremoniarum Capituli, quae a personis capitularibus semper sint adimplenda, Capitulares praecipue vero Canonici non effugiant, sed ea libenter recipiant, suscepto vero cum utilitate et honore Venerabilis Capituli omnium cum diligentia et fidelitate exequantur.

Item quotiescunque Reverendissimus Dominus Episcopus vel Sede vacante Vicarius Capitularis in causis gravibus bonum Ecclesiae et Dioecesis spectantibus ad consilium capiendum Capitulares per Decanum Venerabilis Capituli ad se vocaverit, omnes venire sine ulla tergiversatione tenentur et consilium dare cum omni sinceritate et dexteritate.

Omnia munera denique, quae Reverendissimus Dominus Episcopus vel Sede vacante Vicarius Capitularis de iure et consuetudine personis de Venerabili Capitulo committere ad explendum solent, uti Deputati pro disciplina Seminarii Clericorum vel pro administratione eius bonorum temporalium, Assessoris Curiae suae, Examinatorum Prosynodalium etc., Capitulares non fugere sed suscipere tenentur, illaque obire iuxta capacitatem suam gratia divina adiuti.

VII. De cultu Divino Divinisque Officiis, ordine, modo eadem persolvendi, tum de Canonico Punctatore.

Promotio Cultus Divini, tum devota persolutio Divinorum Officiorum, inter primarios fines Venerabilis Capituli reputantur. Quapropter curent Capitulares, ut ordo, qui est anima rerum, introductus in Cultu Divino Divinisque Officiis in Ecclesia Cathedrali simulque parochiali Lublinensi tam diebus Dominicis, quam festivis et feriatis indispensabiliter servetur. Tempore vero Divinorum Officiorum, praeter celebrantem, qui vestibus liturgicis uti debet, omnes Capitulares, actu praesentes, non aliter intersint, quam veste talari rochetto et mozzetto, vel cappis romanis, iuxta exigentiam temporis induti; crucemque pectoralem vulgo „distinctorium“, uti insigne Capituli proprium, gestantes. Ut autem omnimoda uniformitas in habitu semper a Capitularibus servetur, in singulari aliquo casu, quo ornatu sit apparendum, per Decanum vel alium, qui pro tempore praesidebit Capitulo, convocatum collegium ex Capitularibus rem terminabit.

Morem antiquorum Capitulum sequentes, volentesque, ut ordo et debitus isque honestus modus in persolvendo divino officio a Capitularibus servetur, statuimus, ut unus e gremio Capitularium specialiter vero quilibet ex Canonicis eligatur in Punctatorem ad normam Can. 395 § 4. Cuius muneris erit: notare omissiones, negligentias, inconvenientias perpetratas a Capitularibus tam Praelatis quam Canonicis in cultu divino persolvendo et haec omnia deferre ad Decanum, quod si interventio huius vel qui vices praesidis obtinet nihil prodesse posset, illius erit coram toto Capitulo congregato omnia conscientiose absque ulla formidine palam facere.

VIII. De moribus et vitae honestate Capitularium.

Vocationis suae et dignitatis Capitulares memores sint semper et ubique locorum tam in Choro quam in Capitulo, tam in vita privata, quam in functionibus publice explendis, quae ipsis sive ratione dignitatis et officii incumbunt, sive a Capitulo vel ab Episcopo demandantur. Cum enim sint selecti e Clero huius Dioecesis ad constitutedum Senatum Episcopalem, curent pro viribus, ut pietatem, integritatem vitae, gravitatem morum, modestiam, temperantiam prudentiam, zelum et dexteritatem in obeundis muneribus semper ostendant. Ornatum canonicalem, qui ipsis ratione privilegiorum vel antiqui usus est proprius, summa cum decentia et studio servant et gerant in Choro et functionibus ecclesiasticis, in Capitulo et quando id exposcit Cultus Divinus, bonum Ecclesiae et communitatis. Fugiant Capitulares hac in parte tam incuriam quam luxum et sicut a negligentia ita a vanitate sint prorsus alieni, scientes, quod hic ornatu non ad vanitatem fovendam vel fucum faciendum, sed ad gloriam Dei, Ecclesiae et eorum status decorem ipsis concessus est.

IX. De recipiendo a Capitularibus Reverendissimo Domino Episcopo tum de ministracione in vita et funere post mortem ipsi a Venerabili Capitulo debitis.

Quilibet Reverendissimus Dominus Episcopus Lublinensis, a S. Sede Apostolica canonice deputatus et constitutus, a Capitularibus debito honore et, qua par est, reverentia iuxta statuta provincialia, mores usumque vigentem in Ecclesia Cathedrali est recipiendus, Canonica dioecesis possessio fit iuxta Can. 334 § 3, secundum Pontificale et tota res in acta refertur.

Reverendissimo Domino Episcopo, qua loci Ordinario et illi, „quem Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei“, a Venerabili, Capitulo praeter omnimodam reverentiam et fidelem submissionem, ministratio in Divinis per illum in Ecclesia Cathedrali persolvendis debetur. Quotiescumque igitur Reverendissimus Dominus Episcopus Divina peragit, seu Missam decantat pontificaliter, Capitularis in prima dignitate constitutus in cappa ex munere suo, tum bini canonici gremiales aut honorarii Cathedrales in dalmaticis assistere tenebuntur.

Si Reverendissimum Dominum Episcopum ad Cathedram vel sua in dioecesi diem supremum obire contigerit, corpus eius in sepulchro Ecclesiae Cathedralis, si fieri potuerit, tumulabitur, nisi mortalibus exuviis suis alium praefixerit locum ultima voluntate. E loco remotiori igitur in assistentia duorum ad minimum Canonicorum corpus defuncti transferatur ad Cathedram et ibi a toto Venerabili Capitulo cunctoque Clero solitis cum caeremoniis excipietur. Missa vero de requiem a primo ex ordine Dignitate celebrabitur, castrumque doloris pro more peragetur. Mortuo extra dioecesim, alibique sepulto Reverendissimo Domino Episcopo, eadem in Ecclesia Cathedrali, tanquam praesenti, praestabuntur. Pro eius anima Capitulares sexies sacrificium Missae singuli offerre obligantur.

X. De vacatione Sedis Episcopalis et electione Vicarii Capitularis.

Quoniam tempore vacationis Sedis Episcopalis plurimae occurrere incidereque solent Venerabili Capitulo necessitates et causae, ideo omnes Capitulares quam primum per Venerabilis Capituli Praesidem certiores facti et invitati Lublinum sine quavis cunctatione et excusatione veniant et imprimis de eligendo Vicario Capitulari deque causis occurrentibus maturam deliberationem suscipiant et omnia ex necessitate pertractent, indeque, nisi re perfecta, minime recedant sub poena arbitrio Venerabilis Capituli statuenda. Et quum defuncto Reverendissimo Domino Episcopo Venerabile Capitulum intra octiduum iuxta Canones Vicarium Capitularem eligere obligatione tenentur, igitur statuimus et ordinamus, ut congregati Capitulares de eligendo Vicario

Capitulari, quem meliorem utilioreque secundum conscientiam censuerint, obstringent se iuramento.

Quibus vero dotibus Vicarius Capitularis praeditus esse debet, qui ordo in electione eius servandus, qua pluralitate votorum eligendus, abunde Ius Canonicum praescribit, Illa proinde omnia ad amussim a Capitularibus observentur. (Cfr. Canones 160-182, 430 § 1, 431 § 1, 433 § 2, 434 §§ 1 et 2).

XI. De funere Capitularium absolvendo.

Caritas Dei et proximi exigit, fraternitatisque ratio suadet, ut ii, quos vinculum mutuae societatis iunxit in vita, etiam a sociis animarum suarum suffragia post mortem expectent. Proinde statuto praesenti perennis memoriae sancitum esto, ut defuncto aliquo ex Capitularibus huius Ecclesiae Cathedralis, a prima statim (dummodo certa) notitia, campanae omnes Ecclesiae Cathedralis per tres dies continuos ternis quotidie vicibus pulsentur et pro anima defuncti quilibet Capitularis tres Missas lectas per se vel per substitutum presbyterum, sub onere conscientiae, absolvere teneatur gratis omnino pro Deo et charitate fraterna. Si autem contigerit, hic Lublini aliquem ex confratribus ex hac vita decedere sine ullo prorsus proprio peculio, quo subministretur modus honestae sepulturae, ad servandum decorem Venerabilis Capituli omnes Capitulares praesentes tenebuntur assistere in rochettis et in in mozetis exportationi corporis. Die sepulturae destinato officium trium nocturnorum ac Missam decantare, Procurator vero Capituli subministrabit pro comparanda tumba, cera, vino ad Sacrificia Missarum opportuna, aliisque necessitatibus providebit, quas talis actus indispensabiliter exigit.

XII. De Capitulis Generalibus tam ordinariis quam extraordinariis et modo illa peragendi tum de legibus ad Conclave Capitulare servandis.

Capitulum Generale ordinarium bis quolibet anno et quidem immediate post festa Purificationis B. V. Mariae et Divisionis Apostolorum (die 15 iulii) celebrabitur; Capitulum vero Generale extraordinarium toties quoties opus fuerit communi consilio res graves et causas arduas pertractare et de iis decisionem Capitularem ferre.

Ut omnia suo ordine peragantur, nihilque, quod communi consultatione est dignum, praetermittatur, in principio cuiuslibet Capituli conficietur elenchus rerum pertractandarum, qui vocanda appellatur. In hoc principem semper locum Cultus Divinus, necessitates Ecclesiae et sacristiae debent obtinere, secundo res a Reverendissimo Domini Episcopo propositae discutientur, postremo negotia Capitulum quomodolibet spectantia tractabuntur. Cuilibet etiam Capitularium liberum erit ea vocandae inserere, quae opportuna iudicaverit.

Cum omnes Capitulares locum Capitularem ingressi fuerint post preces solitas et consuetas iuxta dignitatem et vocationem sedes suas occupabunt. Praeses vero Capituli sessionem inchoabit alloquendo concapitulares et invitando ad res causasve iuxta vocandam successive discutiendas et decidendas. Primo negotio absoluto ad tractationem aliorum accedatur, et ita ex ordine usque ad ultimum progredietur. Si aliquo in casu voces, quae semper sint liberae et iuxta dignitatem et vocationem a Capitularibus ferendae, in partes diversas abierint, ad illationem Praesidis vel alicuius e gremio Venerabilis Capituli, exorta controversia brevibus clarisque verbis per Praesidem proponatur, distributisque inter Capitulares albis et nigris calculis, pro affirmativa albi, pro negativa sententia nigri, calculi vasi alicui imponentur. Pluralitas pro hac aut illa parte concludet. Sententia Praesidis paritati votorum adiecta praeponderabit. Si aliquid pertractabitur interlocutione, nemo ad exponendum suum sensum properet alium loquentem interpellando, multo minus in aspera verba erumpendo, sed tunc verba faciet, dum alter loqui desierit, et sibi a Praeside campus dilucidandae rei apertus fuerit. Quotiescunque singulare alicuius personae Capitularis negotium tractabitur, Praeside proponente, exeat eadem persona, et conclave Capituli relinquet, ut plenam libertatem unicuique aperiendi sententiam suam tribuat, fomitemque dissensionum tollat.

Capitulo Generali singuli Capitulares adesse tenentur et nullus eorum audeat sine summa necessitate foras se recipere prius, quam res omnes fuerint conclusae, et in necessarium finem deductae. Absentes et canonicas causas suae absentiae non habentes, poenis arbitrio Venerabilis Capituli statuendis subiicientur. Non sunt admittendi ad ferenda vota ii ex Capitularibus, quos lex poenalis horum statutorum voce activa vel utraque, activa et passiva privat.

Ut decisiones vel decreta Capituli Generalis omnes Capitulares obligent et vim legis obtineant, necessarium est omnino, ut ad minimum in Capitulo adsit maior pars Capitularium et ut haec decisiones et decreta in librum sessionum Capitularium protocollariter per Secretarium Venerabilis Capituli inserantur. Capitulum Generale non tantum negotia et causas generaliter spectantes ad Venerabile Capitulum, set etiam singulorum Capitularium, in quantum sunt membra communitatis, tractare et decidere potest. Ei vero, qui iniuste sibi motam causam vel irrogatam poenam existimaverit, ad Reverendissimum Dominum Episcopum recursus patet.

Qualibet sessio capitularis, sicut ab invocatione Spiritus Sancti inchoatur, ita per orationem gratiarum actionem Deo Optimo Maximo exprimentem terminabitur.

Pari modo, ordine et servatis legibus ad Conclave Capitulare similibus, Capitula Generalia extraordinaria sunt expedienda; cum his solummodo conditionibus, ut per Praesidem litteris circularibus convocentur, et ut in istiusmodi Capitulis praeter specialia negotia causasve urgentes nihil aliud decidatur.

Expedit etiam ratione decentiae et gravitatis, ut ea, quae in loco Capitulari peraguntur, non sint omnibus nota, hinc ad secretum reti-

nendum omnes Capitulares vinculo iuramenti stringuntur. Secreti igitur ratio talis sit, ut quodcumque Praeses Venerabilis Capituli secretum alicuius rei tractatae vel tractandae indixerit, omnes Capitulares illud servare tenentur, sub poena gravissima irremissibiliter subeunda iuxta inferius positam legem poenalem. Hoc tamen secretum frequentius et sine causa non imponatur, tantummodo in materia Ecclesiae et Capituli damni et indemnitis, tum alicuius personae Capitularis honori, fortunae, amicitiae praeiudiciosa et nociva.

(Cfr. Can. 101 § 1—2, 167 § 1, 168 et 411).

XIII. De negotiis Venerabilis Capituli, modo eadem expediendi, tum de Canonico Procuratore.

Cum Venerabile Capitulum negotia sua praecipue bonum communitalis concernentia neque per se neque per Praesidem suum, qui generalem inspectionem omnium negotiorum habet, expedire ullo modo possit, hinc Procuratorem sibi e gremio Capitularium eligat et constituat. Eius officium erit causas et actiones Venerabilis Capituli in quovis officio curare et tueri; — proventus, redditus, census et obventiones quovis titulo, ad idem Venerabile Capitulum pertinentes, percipere et vindicare, eosque ad mentem dispositionum Capitularium distribuere et dispensare; aedificiorum, in quibus sunt mansiones Capitularium, Cleri Minoris et famulitii ecclesiastici integritati et munditiei invigilare et ad conservationem illorum ex dispositione Venerabilis Capituli necessarias expensas facere, inventarium rerum et supellectilis ad communitalitatem capitularem pertinentium plenum semper habere, et iuxta illud omnia in bono statu ad usum Capitularium conservare, — verbo, in omnibus prout bonum dispensatorem fidelemque oeconomum decet, res Venerabilis Capituli curare et administrare. Pro quo labore nomine gratitudinis annuatim percipiet a Venerabili Capitulo certam quantitatem pecuniarum, ultra mercedem a Deo et gratam memoriam a Venerabili Capitulo habebit. Electio autem Procuratoris quovis triennio in Capitulo Generali expedienda est.

XIV. De vasis sacris sacraque supellectili et eorum aliarumque utensilium ecclesiasticorum inventario eorumque conservatione.

Vasa sacra cum omni supellectili et rebus, quae in sacrario Ecclesiae Cathedralis tum in ipsa Ecclesiae iuxta inventarium descripta inveniuntur mediate et generaliter sub tutela Venerabilis Capituli, immediate et specialiter sub custodia Canonici Procuratoris maneant. Observetur in futurum, et inventarium completum sacrorum vasorum ecclesiasticaeque supellectilis in uno exemplari penes ipsum Capitulum maneat et conservetur.

Canonici Procuratoris munus erit custodire Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, sed alter sacri tabernaculi clavis apud Vicarium

paroecialem servari debet; securitati tam Ecclesiae Cathedralis, quam supellectilis sacristiae et vasorum sacrorum sacrarii semper attendere; claves tam ab Ecclesia quam a sacristia et sacrario sua in domo diligenter custodire, — vinum, ceram, aliaque ad quotidianum usum necessaria, tempestive comparare et suppeditare, — conservationi totius supellectilis et vasorum sacrorum attendere, et ut munde, nitide, suis in locis collocentur a sacristiano, curare. Eius quoque erit partium invigilare, ut sacristianus, organarius, campanatores et servitores ecclesiae suis rite perfungantur officiis. Invigilare, ut Divina Officia praefixo tempore peragantur atque ut in functionibus a Vicario paroeciali in Ecclesia Cathedrali peragendis leges liturgicae observentur. (Can. 415 § 3).

XV. De conscribendis actis Capitularibus et in archivo una cum aliis documentis conservandis, de bibliotheca et sigillis Venerabilis Capituli, tum de Canonico Secretario, eius officiis et iuramento ab ipso prastando.

Multum interest, ut acta et decreta Capituli accurate conscribantur et diligenter una cum sigillis custodiantur et ea omnia, quae a priscis patribus et antecessoribus nostris ad archivum et bibliothecam Venerabilis Capituli comparata sunt in toto et ordinate conserventur. Hoc fine Venerabile Capitulum Cathedrale Lublinense, ut suum habeat Secretarium, qui simul archivarii et bibliothecarii munera explere possit, vel maxime exoptamus. Igitur statuimus, ut Canonorum vir probitate, doctrina, solertia, optima fama dexteritateque commendatus, in Secretarium Venerabilis Capituli eligatur. Cuius muneris erit: decisiones et decreta in omni negotio, iuxta sententiam Capitularium, ore Praesidis propalatam, vel in minutis post communem consultationem redacta fideliter et nitide protocollo in librum actorum inscribere, libros actorum Venerabilis Capituli Cathedralis Lublinensis omnes, tum libros actorum Capitulum Chelmensis Cathedralis et Colegiatae Lublinensis, variaque iura, privilegia et documenta in originalibus vel transumptis authenticis aut exemplaribus fide dignis et alia in Archivo Venerabilis Capituli Cathedralis Lublinensis existentia, debito ordine iuxta inventarium, quod necessario conscribendum est, in eodem archivo conservare, — libros bibliothecae capitularis penes conclave capitulare in Ecclesia Cathedrali locatae, iuxta catalogum sub sua custodia habere. Nulli etiam Capitularium sine licentia Venerabilis Capituli tam ex archivo, quam ex bibliotheca, sive scriptum aliquod, sive volumen scripturarum vel librum, etsi ad brevissimum terminum, commodare.

Sigilla Venerabilis Capituli tam maius, quo privilegia, praesentationes, aliaque maioris momenti scripta firmantur; quam duo minora ad obsignandas litteras et scripta minoris momenti inservientia, in archivo asservare et solummodo ad requisitionem totius Venerabilis Capituli illis uti et illa extradere, — nulli etiam neque ex actis capitula-

ribus recentibus neque ex antiquis sine licentia Venerabilis Capituli in copia aliquid communicare, claves tam ab archivo quam a bibliotheca penes se habere et nulli tradere. Tempore sessionum capitularium omnes libros scripta et alia necessaria in conclavi capitulari parare, et inspicere, ut fores eiusdem conclavis tempore consultationum sint clausae, secretumque capitulare in nullo violatum. Pro labore suo Canonicus Secretarius percipiet certam pecuniae summam iuxta decisionem Venerabilis Capituli, in suo autem munere dependebit ab eodem Capitulo vel illius Praeside. Post vero suam electionem iuxta formam sequentem iuramentum praestabit:

„Ego N. spondeo ac iuro, quod in munere Secretarii fidelis ero Venerabili Capitulo. Iura ipsius pro meo posse defendam, si scivero aliquod detrimentum illi emergere, mox Ipsi hoc nuntiabo. Praesentias et inter essentias Capitularium fideliter connotabo. Secreta mihi commissa nemini revelabo ne personae quidem capitulari, si contra eandem in conclavi quid dictum fuerit, referam. Archivo es bibliothecae Capituli et quodcunque in illis invenitur, invigilabo. Quidquid decretum vel statutum fuerit, diligenter protocollo inscribam, ex quo et ex Archivo Bibliothecaque nullum scriptum, nullum documentum, nullum librum sine scitu Capitularium cuique extradam. Non obtenta facultate stationem meam nunquam relinquam. Sic me Deus adiuvet et haec Sancta Eius Evangelia“

XVI. De Magistro Caeremoniarum eiusque officio.

Magistri caeremoniarum capitularis est invigilare, ut in Ecclesiae Cathedrali praescripta legis liturgicae diligenter serventur. Deputatio eius pariter ac aliorum officialium in Capitulo quolibet triennio peragitur

C o n c l u s i o .

Ut statutis, quae superius recensita leguntur, quaeque communi studio, assiduo labore confecta, unanimi Capitularium assensu sunt approbata et sancita, robur perpetuae firmitatis accedet et Nos infra-scriptos Dignitates seu Praelatos et Canonicos successoresque nostros semper devinctos et inviolabiliter obstrictos teneat, statuimus: ab Illustrissimo at Reverendissimo in Christo Patre hodierno Episcopo Lublinensi precibus exposcere et humiliter rogare, ut haec nova statuta benigne accepta habere et suo Decreto eadem approbare et confirmare dignetur.

Lublina die 31 Ianuarii 1925 a.

(—) *Ladislaus Koglarski* praelatus Decanus m. p.

† *Adolphus Jetowicki* eppus Lorym: prael. Cath.
Ludovicus Kwiek Praelatus Sholasticus.
Zeno Kwiek Canonicus Cathedralis
Florianns Krasuski Canonicus Secretarius Cap.
Eduardus Jankowski Canonicus Procurator Capituli
Antonius Zawistowski Canonicus Cathetralis
Antonius Skowronek Canonicus Cathedralis
Vladislaus Mentzel Canonicus Cathedralis.

C o n f i r m a t i o .

In fasciculo hoc, triginta et una pagina contento, Statuta Insignis Capituli Cathedralis Lublinensis ab eodem Capitulo nobis praesentata, praesentibus nostra Ordinaria potestate confirmamus et observanda approbamus. Rogamus Omnipotentem Deum, ut ex observatione Statutorum cultus divinus in dies augetur, Ecclesiae Christi maiora incrementa capiat, ac Reverendissimi Capitulares in gratia crescant.

Lublina, d. 14 Iulii 1925 a. Nr. 1918.

Episcopus Lublinensis

(L. S.)

(—) † **Marianus Leo**, Eppus.

A p p e n d i c e s .

I. Ordo introductionis novi Dignitarii et Canonici Cathedralis Lublinensis.

Novus Dignitarius aut Canonicus Capituli Cathedralis Lublinensis post acceptam canonicam nominationem et emissam professionem fidei coram Ordinario Lublinensi praesentat documentum nominationis Praesidi Capituli, qui auditis suis commilitonibus designat diem solemnis introductionis in possessionem beneficii canonici. Statuto die, praesentibus, in quantum adiuncta sinunt, membris Capituli, omnes congregantur in sacristia Ecclesiae Cathedralis, ubi duo digniores de Capitulo et Nominatus se induunt rochetto ac pluviali et una cum praesentibus exeunt bini et bini ad chorum. Nominatus circumdatus duobus dictis indutis de Capitulo se sistit ad gradus altaris maioris, dignior vero cantat sequentes versus, psalmum atque orationes:

V. Adiutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit caelum et terram.

Psalmus. 50.

Miserere mei Deus etc. Gloria Patri et Filio etc. Dignior cantat: Kyrie elejson. — Resp. Kyrie elejson, Christe elejson.

Pater noster.

V. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos a malo.

V. Sacerdotes tui induantur iustitia.

R. Et sancti tui exultent.

V. Salvum fac servum tuum.

R. Deus meus sperantem in te.

V. Deus custodiat introitum tuum et exitum tuum.

R. Ex hoc nunc et usque in saeculum.

OREMUS.

Adesto, quaesumus, Domine, supplicationibus nostris, et famulum tuum, quem caritatis officio in fraternitatem suscipimus, gratiae tuae largitate locupleta, ut de eius prosperitate continua gaudeamus.

Deus, qui praesentem diem honorabilem nobis in beati Ioannis nativitate fecisti, da populis tuis spiritualium gratiam gaudiorum et omnium fidelium mentes dirige in viam salutis aeternae.

Ecclesiam tuam, Domine, benignus illustra, ut beati Ioannis Apostoli et Evangelistae illuminata doctrinis ad dona perveniat sempiterna.

Domine Iesu Christe, qui dixisti: „ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum“. Ecce nos congregati in nomine tuo sumus, honorem nominis tui et Ecclesiae sanctae defensuri, fraternam caritatem coacturi, qui bonorum operum auctor es, qui hominum incitas mentes et adjuvas actiones, tu misericors Deus universa nobis adversantia propitiatus exclude, ut mente et corpore pariter expediti, quae tua sunt et Ecclesiae tuae liberis mentibus exequamur. Qui vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

Deinde dignior de Capitulo ascendit ad altare maius et ibi stans conversus ad nominatum stantem ad gradus altaris dicit:

„Auctoritate et mandato Domini nostri Illustrissimi et Reverendissimi loci Episcopi N. N. mitto te in corporalem et actuaalem huius beneficii canonicalis (vel: Decanalis, Archidiaconalis, Custodiae, Scholasteriae) Ecclesiae Cathedralis Lublinensis, de consensu Reverendissimi Capituli nostri possessionem, committens tibi administrationem ipsius, de quo rationem in die iudicii te Domino redditurum scias. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen“.

Post haec Nominatus ascendit ad altare maius idque in medio reverenter osculatur et dicit:

„Protestor de pacifica possessione huius altaris“

Dein Capitulares ducunt Nominatum ad stallum in choro pro ipso destinatum, ubi illud Nominatus assidet et dicit:

„Protestor de pacifica possessione huius stalli“.

Finitis supradictis cantatur „Te Deum“ pro gratiarum actione.

Denique omnes Capitulares procedunt in locum sessionum Capituli ibique Nominatus possidet ipsi assignatam sedem et iterum protestatur de pacifica possessione huius loci vocis activae et passivae et emittit coram Capitulo professionem fidei.

II. Biskup lubelski.

Do Prześwietnej Kapituły Katedralnej Lubelskiej.

Na skutek pisma z dnia 25 listopada r. b. w sprawie redukcji przeszło 289 mszy świętych ciężących na Kapitułę katedralną lubelskiej z powodu zabrania przez rząd rosyjski wszelkich funduszków, na których odprawianie rzeczonych mszy św. ciążyło, niniejszem oznajmiamy, że uznajemy słuszność wniesionej do Nas prośby i na mocy upoważnienia, udzielonego Nam w dniu 26 marca 1919 r. Nr. 864 przez Wizytatora Apostolskiego Achillesa Ratti, redukujemy powyżej wspomniane msze do obowiązku odprawiania dwóch mszy św. corocznie w dniu określonym przez Kapitułę, aby duszom legatarjuszy przynajmniej w ten sposób przyjść z duchową pomocą.

Lublin, dnia 30 listopada 1921 r. Nr. 3472.

† *Marjan Len, Bp.*

Prot. 5724/21. III. Sacra Congregatio Concilii.

Beatissime Pater.

Capitulum ecclesiae cathedralis Lublinensis humiliter S. V. exponit: Vi canonis 413 Codicis I. C. quodlibet Capitulum obligatione tenetur quotidie divina officia in horo rite persolvendi et vi canonis 417 missa conventualis applicanda est pro benefactoribus in genere.

Capitulum ecclesiae cathedralis Lublini, impar est huic oneri satisfaciendo, quia anno 1865 omnia bona abstulit gubernium russicum et nonnisi exiguas pensiones quotannis canonicis solvebat. Postquam Polonia restituta erat, status materialis Capituli non solum melior non evasit, sed immo propter depretiationem pecuniae deterior factus est. Idcirco ad honestam sustentationem evincendam canonici coguntur alia officia in civitate vel extra obire.

Ne supradicta conditio Capituli Iuri Canonico adversetur humillime S. V. orator Capitulum implorat, ut obligationes, ex canonibus 413 et. 417 emergentes, reducere velit: 1-o ad missam conventualem diebus festis de praecepto; 2-o ad vespas diebus festis de praecepto tantum.

S. Congregatio Concilii, auctoritate SSmi D. N. Benedicti P. P. XV attenda Ordinarii Lublinen attestazione, eidem benigne tribuit facultates iuxta preces ad quinquennium, firmo tamen onere celebrandi in choro quotidie missam conventualem absque applicatione.

Datum Romae die 15 decembris 1921.

D. Card. S b a r e t t i Praefectus
I. M o r i secretarius.

892/23.

IV. S. Congregatio Consistorialis.

Beatissime Pater.

Marianus Leo Fulman, Episcopus Lublinensis, ad pedes Sanctitatis Vestrae humillime provolutus, implorat confirmationem privilegiorum canonicalium, quibus Capitulum Cathedrale Lublinense, partim iure haereditario, partim ex immemorabili consuetudine hac tenus fruebatur, quaeque heic enumerantur, nempe:

1. Crux aurea octogona cum relativa catenula;
2. Rochetum romanum;
3. Mozzeta serica violacei coloris cum subsuto ac globulis rosacei coloris;
4. Cappa canonicalis iuxta morem romanum;
5. Habitus talaris niger, vulgo dictus „pianus“;
6. Biretum nigrum, cuius orae textus atque in summitate floccus coloris rubini;
7. Anulus cum unica gemma, extra tamen Missae celebrationem.

* * *

Ex audientia SSmi diei 9 novembris 1923.

SSmus Dominus Noster **Pius PP. XI**, audita relatione infrascripti Emi Secretarii huius S. Congregationis Revmo Oratori benigne annuit pro gratia iuxta petita, contrariis quibuslibet minime obstantibus.

C. Card. De Lai, Eppus Sabinen. Secret.

Fr. Raphael, C. Eppus adessor.

L. Leccisi, Officialis.

Wizyta pasterska bpa sufragana lubelskiego od 6 do 30 czerwca 1925 r.

Tego roku wypadła wizyta pasterska w pobliżu Lublina. A zatem odbywać ją było można tylko końmi z miejsca na miejsce, jak dawniej nazywano „rzemiennym dyszlem“. Pierwsza parafia, to Niemce, o 14 klm. od Lublina położone. Kościół neo-gotycki, wystawiony niedawno przez ś. p. Ignacego Budnego, jest w porządku, plebanja ładnie położona wśród ogrodu. Za kościołem duży park i stary dwór, gdzie mieszka wnuczka fundatora hr. Łosiowa, która posiada ładną galerję portretów, między innymi ciekawy portret Magdaleny Mortęskiej, ksieni cysterek z Chełmna (ur. 1555 zm. 1631) córki Melchiora podkomorzego malborskiego i Elżbiety Kostczanki. Ta Magdalena żyła bardzo świętobliwie, zreformowała polskie klasztory cysterskie, jak druga św. Teresa, i powinna być beatyfikowana, bo i cnoty stosowne posiadała i kilka cudów na jej grobie zanotowano. Ale u nas w Polsce o to się nie starają, we Francji już by dawno proces był przeprowadzony. Są też tu ciekawe portrety z trumien zdjęte, szersze od, góry niż od dołu, Władysława Łosia kasztelana Rypińskiego i jego żony Elżbiety Czapskiej i inne, któremi dla różnych powodów bardzo się bp. interesował.

Z Niemiec udał się bp. szosą do Sernik przez most na Wieprzu, ozdobiony girlandami. Oto na wzgórzu kościół, a całe wzgórze pokryte licznym ludem w jasnych i kolorowych strojach, oczekującym na przyjazd bpa. Piękny i swojski obrazek. Kościół barokowy, fundowany przez Eustachego i jego syna Jana Potockich, których portrety są w zakrystji. Dziwna jest tu chrzcielnica, bardzo wysoko umieszczona, tak że bez schodków dojść do niej nie można. Przedstawia się tak: na konsoli stoi urna w stylu Ludwika XV: i to ma być fons baptismalis. Wedle przepisów liturgicznych chrzcielnica powinna się składać z podstawy koło metra wysokiej, na której stoi naczynie z miedzi dobrze nakryte, by kurz nie dochodził, koło tego dwie szafki małe, jedna z przyrządami do chrztu, a druga wybita białym jedwabiem na pomieszczenie olei św. Benedykt XIII wymaga przykrycia chrzcielnicy zasłoną czy namiotem z białej materji i złotych galonów, a na wierzchu baldachim. Do chrzcielnicy powinien łatwy być dostęp, by zaczerpnąć wodę. Zwyczaj trzymania wody do chrztu w butelce, jak zauważyć można w niektórych parafjach, jest niedozwolony i nieestetyczny.

Serniki to część ogromnego dawnego firlejowskiego majątku, który był niejako całą prowincją. Po wygaśnięciu tej starożytnej rodziny majątki te drogą spadku, a potem sprzedaży przeszły do wielu właścicieli.

Z Sernik już niedaleko do Lubartowa. Tu zbudowano na przyjazd bpa 3 bramy: pierwszą z herbem Jełowickich staraniem gimnazjum, gdzie dyrektor wśród nauczycieli i uczniów wita bpa, drugą kosztem szkół powszechnych, trzecią, to dar miasta i parafji.

Lubartów założony w 1543 roku przez Piotra z Dąbrowicy Firleja wojewodę bełzkiego i nazwany od herbu Firlejów Lewartowem. Tak go też dotąd lud nazywa. Wnuczka Piotra, Elżbieta, wniosła go w posagu do rodziny Kazimirskich. Jakim sposobem od Kazimirskich przeszedł w spadku Lewartów, jak mówi Bartoszewicz, do księcia Dymitra Jerzego Wiśniowieckiego, trudno dojść. Po jego śmierci otrzymała Lewartów jego żona Teofila ks. Zasławska, która 2-do voto była za Józefem Karolem ks. Lubomirskim, a ich córka Marjanna Lubomirska wniosła wianem Pawłowi Karolowi ks. Sanguszce. Ten za pozwoleniem króla przezwał Lewartów Lubartowem dla pamięci swego domniemanego protoplasty Lubarta i wystawił tam bardzo piękny pałac w stylu francuskim, który jest w opłakanym stanie. Obecnie restauruje się staraniem braci misjonarzy kresowych, którzy kupili pałac z ogrodem i tam dla siebie klasztor urządzają. Wybudował też książę Paweł kościół barokowy bardzo piękny pod wezwaniem św. Anny, pewno in memoriam swej babki Anny z Radziwiłłów Sanguszkowej. Kościół był cały ozdobiony freskami, które tylko w presbyterium pozostały, na koscielnie nie wiadomo dla jakich powodów zostały zatarte. Synowie ks. Pawła wystawili mu i trzeciej jego żonie, a swej matce Barbarze z Duninów, pomnik z herbami Pogoń i Łabędź, nad pomnikiem wisi portret ks. Pawła Karola.

W kościele znajduje się piękny ornat złotolity, z haftami w formie medaljonów, przedstawiającymi tajemnice Różańca św. Te hafty są tak piękne, że zdają się miniaturami. Wedle tradycji ornat ten zrobiła Barbara z Duninów Sanguszkowa. Jest tam też mały obrazek włoskiego pendzla, a w zakrystji portrety dawnych proboszczów, kanoników kolegiaty św. Michała w Lublinie, a więc ks. Franciszka Rybińskiego (zm. 1564), Bazyłego Nowikiewicza i Pawła Zielonkowskiego (zm. 1781).

Drugi kościół, dawniej kapucynów, także barokowy, zbudowany wedle planu architekta Foutaniego, posiada piękny obraz Smuglewicza przedstawiający ś. Wawrzyńca, a w zakrystji portret fundatora Mikołaja Krzynieckiego.

W Lubartowie przypadło Boże Ciało, celebę i procesję odprawił bp. wśród bardzo licznie zebranych władz starościńskich i parafjan. Obiad u dyrektora gimnazjum i podwieczorek u starosty dopełniły pod względem świeckim uroczystości pobytu. Bp. zwiedził też klasztor Felicjanek w Jacku z fundacji ks. prałata Kłopotowskiego. Felicjanki wychowują biedne dzieci. Zakład starannie prowadzony.

Do Czemiernik jedzie się szosą, potem boczną drogą przez Działyn, Wierzchowinę i Stójkę. W tych trzech wsiach wybudowano bramy i witano bpa, a przytem ogromnie liczna banderja, ubrana w jednakowe białe kurtki, wyglądała malowniczo. W Czemiernikach piękny renesansowy kościół z herbami Firlejów i Orłem Polskim, piękne obramowania okien i drzwi, sklepienia z artystycznymi gipsaturami. Niestety, postawione później ołtarze

przykrywają śliczne renesansowe odrzwia. Chrzcielnicy zupełnie brak, chociaż sześć lat temu bp. silny nacisk położył, by, jako sprzęt konieczny w parafjalnym kościele, chrzcielnica była sprawiona. Dzwony piękne powróciły szczęśliwie po wojnie z Rosji. Nad stawem znajduje się piękny renesansowy pałac w włoskim stylu, otoczony bastjonami i fosami. Tak kościół, jak pałac wybudował około 1622 r. Henryk Firlej bp. płocki.

Do Ostrówka jedzie się łąkami, jest to świeżo erygowana parafja. Kościół przerobiony ze dworu wewnątrz przedstawia się dobrze: trzy nawy, filary upiększone gipsaturami, presbiterjum z malowidłami, przedstawiającymi historję obrazu M. B. Częstochońskiej, bo pod Jej wezwaniem jest kościół. Zewnątrz jeszcze nic nie zrobiono, nie ma budynków, ani ogrodzenia, za to wszystkie aparaty są nanowo sprawione, jak i feretrony i chorągwie, ozdoba procesji, tak lubiana przez nasz lud. Ks. bp. zwiedza tam szkołę.

Jadąc do Firleja, przejeżdża się przez wieś, należącą do diecezji podleskiej, poczem łąkami aż do Wieprza. Za mostem we wsi Serocku aż trzy bramy wystawiono na powitanie biskupa. Ukazują się dwa jeziora, a wśród nich Firlej, który dał nazwę wielkiej, a już wygasłej rodzinie polskiej, dobrze dla kraju zasłużonej. Kościół drewniany w otoczeniu dzwonnicy i muru ceglanego, aż się prosi, by był murowany, ale nic w nim się nie zmieniło od sześciu lat, nawet chrzcielnicy nie postawiono, portatyli nie zmieniono zastój na całej linii. Młodzież z Serocka kupiła sobie sztandary i prosiła bpa o poświęcenie, co też uczynił, życząc, by się młodzież do dzieła Bożego wzięła z zapalem, kiedy starsi śpią.

W leśniczówce wśród ogromnych lasów w gościnnym domu p. p. Reutów bp. wypoczywa, poczem otoczony banderją sokołów pod dowództwem hr. Michała Zamojskiego jedzie do Kamionki. Tu kościół starożytny wymaga odnowienia, o które się stara proboszcz, plebanja i ogród doprowadzone już zostały do porządku. W kościele dawniej były piękne srebra, szczególniejszej puszka do N. S. w formie snopka z kłosów, pokrytego winnem gronem. Niestety, zbrodnicza ręka to wszystko ukradła i chociaż policja srebra odnalazła, jednak połamane w kawałki nie dadzą się odrestaurować. W kaplicy jest piękny marmurowy pomnik włoskiej roboty, wystawiła go dla swych rodziców, Michała Granowskiego, sekretarza W. K. i Marji z Radziwiłłów I-o voto Leonardowej Pocijowej — Marjanna z Granowskich I-o Adamowa Chreptowiczowa II-o ordynatowa Aleksandrowa Zamojska III-o Kazimierzowa Lubomirska, która siebie kazała przedstawić na pomniku. Ząb czasu odgryzł jeden z paluszków u jej książęcej ręki. Należałoby pomnik doprowadzić do porządku, gdyż jest to prawdziwie piękna rzecz. Koło kościoła duży, w formie okrągłej kaplicy, grobowiec rodziny Weysenhoffów, z której pochodzi znany nasz powieściopisarz.

Dobra kamionkowskie i kozłowieckie należały dawniej do Bielińskich herbu Junosza, rodziny już nieistniejącej, a w Kozłów-

ce była rezydencja Tekli z Peplowskich ^{chato} Mikołajowej Bielińskiej wojewodziny chełmińskiej, która wzorem wielkich pań ówczesnych miała u siebie panny szlacheckie na wychowaniu, poczem je dobrze wydawała za mąż. Majątki te od sukcesorów kupili Zamojscy. W Kamionce przypadają imieniny bpa, a więc składali mu życzenia kapłani, władze i obywatelstwo. Podczas obiadu śpiewał doskonały chór tutejszy, założony przez ś. p. kanonika Galińskiego. Bp. radził, aby dobierano nowe siły, by dalej ten chór mógł istnieć i był dowodem, że wszędzie takie chóry zakładać należy. Pan starosta dla zachęcenia chóru do pracy obiecał subsidium na nuty. Odwiedziwszy gościnne domy hr. Zamojskich i Kuszłów bp. wyruszył do Rudna.

W Rudnie kościół, pozbawiony stylu, wybudowany przez ks. Pawła Sanguszkę, który tak piękny kościół ~~o-o Kapucynów~~ wybudował w Lubartowie i w Lublinie, gdzie spoczywa wraz ze swą drugą małżonką Marjanną z Lubomirskich. Na cmentarzu są stacje męki Pańskiej w ołtarzykach za szkłem, bp. zachęcał parafjan, by sami, nie czekając na post, odbywali drogę krzyżową i zyskiwali wielkie odpusty. W diecezji lubelskiej jest starodawny zwyczaj, bardzo przez lud lubiany, a mianowicie po ostatnich nieszporych oktawy Bożego Ciała odbywa się procesja z 4 Ewangeljami. Ponieważ oktawa Bożego Ciała przypadała na dzień bytności bpa, przeto bp. celebrował nieszpory i procesję poprowadził na wieś. Przy chatach urządzono 4 ładne ołtarze. Lud był niesłuchanie uradowany tą procesją, gdyż tu panował zwyczaj tylko w około kościoła odbywać procesje. Parafja Rudno była bardzo wielka, to też bp. ordynariusz utworzył nową parafję w Abramowie, do której odeszły wioski z parafji Rudno, Michów i Kurów. Proboszcz naznaczony zamierza wybudować naprzód prowizoryczną kaplicę, mieszkanie dla siebie, i takim sposobem utworzy się centrum religijne, około którego zorganizuje się parafja.

Do Michowa droga niedaleka. Liczna banderja czeka na bpa. Kościół w porządku, w około duży cmentarz z wyniosłymi drzewami, za to cmentarza grzebalnego nie ma, bo stary już wyczerpany, a na nowy zgodzić się parafja nie chce. Jedni chcą przy starym cmentarzu, drudzy w innym miejscu, a śmierć nie czeka. Bp. zachęcał, by się prędzej zdecydowali i dla dobra ogólnego pogodzili. Tak to niezgoda wszędzie przeszkadza, nawet w chowaniu umarłych. Pożegnawszy się z władzami starostwa i dekanatu lubartowskiego, bp. przez wielkie piachy i szkaradną drogę jedzie do Baranowa.

Na granicy dekanatu wita bpa dziekan wraz z licznie zebraną banderją. W Baranowie zaś biskupa witają władze starostwa puławskiego. Kościół barokowy nie ma żadnych zabytków, w ścianie jest tablica erekcyjna pierwotnego kościoła. Koło kościoła nadgrobek w formie piramidy bez napisu, a herb tak popsuty, że nie można wywnioskować nazwy. Dziwny krzyż stoi na cmentarzu z drzewa z wielkimi sękami, ma być to pamiątką powstań-

ców 1863 r. pochowanych na cmentarzu. W zakrystji oryginalna monstrancja, bo na koronie księżęcej zamiast krzyża greckiego, jak zwykle, jest łaciński z pasją. Wieczorem po pracy w kościele bp. udaje się do domu p.p. Seroczyńskich, gdzie ładny widok na stawy i łąki i na kościoły parafjalne diecezji podlaskiej.

Do Żyrzyna droga okropna. Kiedyż to sejmiki doprowadzą drogi do porządku, jaki jest w krajach cywilizowanych? W Żerdzi brama i na czele banderji nauczyciel miejscowej szkoły powszechnej. W Żyrzynie kościół postawiony przez Wessłów, okrągły jakoby dalekie naśladownictwo Panteonu rzymskiego, lub kościoła w Puławach, św. Aleksandra w Warszawie przed przeróbką. Na ścianach znajdują się pomniki rodziny Wessłów. P.p. Wesslowie gościnnie podejmowali bpa, który za młodych lat bywał tu u matki dzisiejszego gospodarza.

Kawałek złej drogi i wjeżdża się na szosę do Kurowa. Jak dziwnie podzielone są parafje, widać tu. Blisko Kurowa duża wieś należy do Końskowoli, dalekiej o jakie 10 klm. Odtąd deszcze przeszkadzają w wizytacji. Wszystkie bramy, choraągwie, banderje zmoczone i zabłocone, błoto nie pozwala wysiąść przy bramie i iść procesjonalnie do kościoła, katechizacja dzieci i bierzmowanie odbywa się w kościele, co powoduje tłok i zamieszanie. Ale ludu zawsze jest wielka moc. Kościół w Kurowie stary, przerabiany, zatracił cechy artystyczne, posiada piękny renesansowy pomnik, który Anna z Kurowa Zbąska postawiła mężowi swemu Stanisławowi Zbąskiemu w 1587 r. Długi czas Kurowów należał do Zbąskich, potem przeszedł do Szczuków, a następnie w posagu Marji Kąckiej, córki Jana i Wiktorji ze Szczuków Kąckich, do Potockich. Syn jej Ignacy Potocki, członek Komisji Edukacyjnej, którego słynny, cenny niesłychanie portret pędzła Bacciarellego do niedawna jeszcze błyszcząca plebanji kurowskiej, wystawił pałac, założył park i piękne aleje lipowe, dotąd istniejące. W parku były różne altany i świątynie wedle ówczesnej mody, z których zostały dwa lwy kamienne teraz na ganku postawione, ze ściętymi na głowie płaszczyznami, na których musiały się opierać kolumny, i kilka dziwnych jakichś odłamów kamiennych z pustymi wnętrzami, może szczątki basenów. Ignacy Potocki był w przyjaźni z proboszczem kurowskim, znanym pisarzem ks. Piramowiczem, sekretarzem Komisji Edukacyjnej. Gdy ten wyjechał pewnego razu z Kurowa, jak mówi podanie, Potocki wybudował mu oryginalną plebanję, na wzór gdzieś za granicą widzianej. Jednak napis na portrecie Piramowicza, który jest na plebanji, przeczy temu, gdyż głosi, że „dom plebański, folwark i wszystkie zabudowania ~~Piramowskich~~ własnym kosztem wystawił”. Ks. Grzegorz Piramowicz umarł tu 14 listopada 1801 r., jak głosi tablica wmurowana na zewnątrz kościoła. Jest tu portret drugi przedstawiający ks. Michała Szajowskiego, scholastyka kolegiaty lubelskiej, który był 38 lat proboszczem kurowskim i umarł 1783 r. Proboszczem Kurowskim był też ks. Wincenty Pieńkowski, następnie

bp. lubelski. W zakrystji znajdują się dwa ornaty z pasów słuczkich, jeden z pasa żałobnego (srebrny z czarnym) dość rzadki jako pas. W Kurowie dzwony podczas wojny przepadły i trzeba było kupić nowe. Bp. konsekrował je solennie, nadając jednemu imię Michał f. 1315, fundacji Marji z Jełowickich Orsetti, drugiemu Kazimierz f. 205, fundacji parafjalnej.

Wśród plusku deszczu, szosą bp. skierował się do Markuszowa. To krańcowy majątek Firlejów, przez dobra których przejeżdżał z małemi wyjątkami cały ten czas. Kościół renesansowy z wieżami w formie bani, fronton ozdobiony płaskorzeźbą z piaskowca (Encykl- Pow. mówi z gipsu) przedstawiającą u góry trzech świętych: Stanisława, Józefa i Wojciecha, u dołu św. Zofję, patronkę matki fundatorów kościoła Zofji z Bonarów, oraz klęczącego fundatora Jana Firleja. Na bokach kościoła herby: Orzeł Polski w środku, z boku Lewart i bardzo zepsuty Ciołek, a może Wieniawa. Encyklop. Powsz. twierdzi, że to ośła głowa, dodając, że takie same herby znajdują się na kilku starożytnych kościołach w Płockiem. Jednak zdaje się, że to Wieniawa, herb Leszczyńskich, gdyż żona drugiego fundatora Andrzeja Firleja była Majranna Leszczyńska, przytem nie było by racji stawiania głowy oślej jako równoległego znaku z Lewartem, Wieniawa zaś da się wytłómaczyć, a mianowicie: fundator Andrzej koło herbu Polski umieścił swój i żony, fundator Jan przedstawiony na frontonie, a na prawej stronie kościoła, gdzie teraz tylko widać Orła, musiały być Lewart i Łódzia. Ten ostatni herb żony Jana, Gertrudy Opalińskiej. W kościele są pomniki Katarzyny ze Stempkowskich Hryniewieckiej zm. 1773 z pięknym jej portretem i Rafała Tarnowskiego zm. 1803. Piękna jest stara argenterja: kielich i taca dar Jana Firleja 1592, miedniczka i relikwiarz dar ks. Kacpra Macrinusa i inne gdańskiej lub norymberskiej roboty. Kościół był dawniej fortyfikowany, widać jeszcze nasypy. Jest też i drugi kościół św. Ducha, także renesans z pięknem sklepieniem, niestety spalił się i tylko zostało sklepienie nad presbiterjum, nad kościołem zaś postawiona zwyczajny sufit. Wybudowała go Gertruda z Opalińskich Janowa Firlejowa r. 1608 i przy nim ufundowała szpital. Koło tego kościoła wybudowali obywatele markuszowscy pomnik zmartwychwstania Polski, który bp. poświęcił.

W Garbowie nowy kościół gotycki bardzo ucierpiał podczas wojny i dotąd widać rysy w sklepieniach i ścianie, umocniono je klamrami. W kościele jeszcze dużo rzeczy brak. Obecnie buduje się w około mur, lecz jest za masywny, jakby więzienny, nie odpowiada lekkości gotyku. Z drugiego kościoła, spalonego podczas wojny, sterczy tylko fronton, pod ruinami są groby rodziny hr. Jezierskich i bpa Mateusza Wojakowskiego, sufragana lubelskiego, który był proboszczem garbowski. Garbów, jako parafję, należałoby podzielić na kilka części. Jastków i Tomaszewice nadawały by się na centra nowych parafji. W domu p.p. Broniewskich bp. był na

przyjęciu i przypominał sobie te czasy, kiedy w tym samym pałacu bywał u hr. Jezierskich.

Powrót do Lublina odbył się automobilem cukrowni garbowskiej.

Przez cały czas wizytacji wierni garneli się gorliwie do kościołów, słuchali z zajęciem kazań, bywali tłumnie mimo niepogody na nabożeństwach, celebrowanych przez bpa, spowiadali się, komunikowali i bierzmowali bardzo licznie, były też spowiedzie po kilku i kilkunastu latach. Zatem wizyta pasterska wywołała pożądany ruch religijny. Wszędzie, za małym wyjątkiem, dzieci umiały i rozumiały katechizm, co jest zasługą duchowieństwa i nauczycielstwa. Gdzie jednak wsie są bardzo dalekie od parafji, dzieci mało umieją, albo wcale nie umieją, ztąd konieczność dzielenia wielkich parafji. Zauważyć też można, że za mało jeszcze rozumiemy potrzebę zrzeszenia parafjan w bractwa i stowarzyszenia, za mało staramy się o domy ludowe, gdzie by w niedziele i święta mogły być odczyty, zabawy i temu podobne pocziwe uciechy, dające konieczny pokarm umysłowy, gdzie by była biblioteka i gazety. Jest to jedyny sposób odciągania parafjan od złych wpływów, na które się skarży każdy proboszcz.

Podczas całej wizytacji bp. wygłosił 49 nauk i wybierzmował 14063 osób.

Dział historyczny.

Granice diecezji Lubelskiej za Księstwa Warszawskiego.

Po trzecim rozbiórce Polski 1795 nastąpiło w diecezji Lubelskiej panowanie Austrii, które do roku 1809 trwałolat szesnaście.

Diecezja Lubelska utworzona na mocy uchwały Sejmu Wielkiego 1790 roku z diecezji chełmskiej i diecezji krakowskiej z której diecezja lubelska otrzymała oprócz właściwego archidyaconatu lubelskiego ziemię łukowską, stężycką i urzędowską po zatwierdzeniu tej zmiany przez bullę papieską. (Vide „Zarys historii biskupów lubelskich“ Spójnia 1922 № 8).

Tak utworzona diecezja lubelska, jak świadczy katalog z r. 1803 dzieliła się na dwie części: „Officialatus Chełmensis i Officialatus Lublinensis.“ W każdym z nich był konsystorz. Z upoważnienia biskupa ks. Wojciecha Skarszewskiego przy każdym konsystorzu był tak zwany Vicarius in Spiritualibus et Officialis Generalis, dla części chełmskiej był nim ks. Wawrzyniec Józef Złoba Czerczycki, biskup nominat w roli sufragana, dla części lubelskiej był ks. Wincenty Jezierski.

„Officialatus Chełmensis“ obejmował zaledwie dwa dekanaty: chełmski i krasnostawski; Officialatus zaś Lublinensis obejmował

osiem dekanatów: lubelski, chodelski, parczewski, kurowski, urzędowski, łukowski, stężycki i zaklikowski.

Zaborcze rządy austriackie, kierowane duchem józefinizmu, były bardzo zgubne dla Kościoła katolickiego, diecezja lubelska była zatrutowana tym duchem przez lat kilkanaście. Biskup Skarszewski mimo rabunku świątyń i jawnego ucisku przez modlitwę i pracę swą ratuje boskie prawa kościoła katolickiego w powierzonej sobie diecezji lubelskiej.

Pod koniec 1809 roku pod wpływem zwycięstw Napoleona rozeszło się hasło w Polsce „niema Polski bez Napoleona, niema Napoleona bez Polski“, Bóg z Napoleonem, Napoleonem z nami, (choć prawdę należy powiedzieć, iż ani Bóg nie był z Napoleonem, ani Napoleonem z nami) w tej myśli zanoszona była modlitwa w kościołach, pochwalona i zalecona przez pasterzy katolickich, za Wielkiego Napoleona (Odezwa bis. 1810 № 74).

Zwycięski oręż księcia Józefa Poniatowskiego, mocą którego austriacy zostali wypędzeni z ziemi lubelskiej, doprowadził do poddania diecezji lubelskiej pod panowanie Księstwa Warszawskiego pod berłem Króla Fryderyka Augusta. Po zdobyciu Zamościa i Sandomierza w maju 1809 i dziękczynnym nabożeństwie „za oswobodzenie od rządu austriackiego i oddanie go w opiekę najpotężniejszego cesarza francuzów wielkiego Napoleona, rząd centralny polski zapewnił dla całego duchowieństwa obojga obrządków łacińskiego i greckiego, oprócz posiadanych dochodów ze skarbu, „kongrui“ czyli dodatku pieniężnego. (Odezwa biskupia 1809 № 280 i № 328).

Księstwo Warszawskie niosło nadzieję, że będzie ono kolebką przyszłej wielkiej Polski: była to zmiana na lepsze smutnej doli narodu polskiego. Konstytucja stanowiła, iż religja katolicka jest religją stanu (patrz Lewicki zarys historii Polskiej str. 394).

Rząd Księstwa Warszawskiego dążył do wprowadzenia oświaty i nowych praw, dostosowanych do nowego trybu życia.

W szerzeniu oświaty rząd ten znalazł wiernego sprzymierzeńca w duchowieństwie katolickim. Biskup Skarszewski wydał następującą odezwę w tej sprawie. „Kiedy Rząd terazniejszy, usiłując rozszerzyć powszechnie po kraju światło, zwrócił troskliwą bacność swoją na tę masę największą ludu, która dotąd w grubej zostawała niewiadomości, i obmyśla środki do oświecenia dzieci jego, do was, szanowni pomocnicy nasi, proboszczowie i plebani, odzywamy się głosem Pasterskim, ażebyście w tej mierze skuteczną byli pomocą Prześwietnej Izbie Edukacji. Oddała ona wam dozór nad miejscowemi szkołami i nauczycielami, odpowiecie zapewne jej zaufaniu przez gorliwe dopełnienie włożonego na was obowiązku, gdy wspomagać będziecie zaprowadzeniu towarzystw szkolnych, i skłanianiu rodziców nie tylko do szczupłej składki, ale też do uwolnienia dzieci od paszenia bydła w czasie nauk, które może być inaczej odbywane.

Bądźcie pomocą dozoram powiatowym w wyborze nauczycielów i miejcie pilne baczenie na obyczaje tychże nauczycielów, oraz na sposób uczenia, aby zamiast nauki chrześcijańskiej, fałszywym nie napawali zdaniem uczące się dzieci. Niech bojaźń Boska i głębokie dla religii uszanowanie będzie początkiem ich nauki. Niech zaszczepiają w nie cnoty chrześcijańskie, a wpajają wstręt do złych nałogów i obyczajów, których nieszczęśliwie widzą przykłady starszych. W tym celu odwiedzać macie szkółki parafijalne pewnych dni, abyście się przekonali o dobrej nauce i postępku dzieci. Zagrzewajcie nauczycielów i uczniów waszemi przestrogi, pochwałami i jeżeli można nagrodą, zgoła badzcie gorliwymi stróżami przepisów rządowych, aby, Ojczyzna ujrzała przyszłą narodu szczęśliwość, wy zaś jako pasterze dobrzy w czasie mieli pociechy patrzeć na owieczki, nie tylko umiejące czytać, pisać, rachować, i to wszystko, co im pomagać może do zbierania pożytku z ich pracy i przemysłu, ale też, co największa widzieć wygruntowane w religii i cnotach chrześcijańskich tak potrzebnych do społeczeństwa ludzkiego. Dan w Kumowie 10 lipca 1811 Wojciech Biskup“.

Pomiędzy różnemi prawami, jakie wprowadza kodeks Napoleona, było ustanowienie urzędników stanu cywilnego: mocą tego prawa żaden duchowny nie mógł przystąpić do chrzczenia nowonarodzonych, dawania ślubu nowożeńcom i pogrzebu umarłych, dopóki nie został spisany akt stanu cywilnego: władza duchowna w r. 1810 zaleciła stosować się do wymagań kodeksu napoleońskiego. Wprawdzie formalności urzędnika stanu cywilnego, nie formując obrządków religijnych, z wyznaniem związku nie mają żadnego, jak opiewa dekret prefekta departamentu lubelskiego w tej sprawie, jednak w następstwie prawo o aktach stanu cywilnego, uzupełnione przez ustawę Mikołaja I, miało błogosławione skutki, gdyż zmuszało do wykonywania obrzędów religijnych każdego.

Nie długo istniało Księstwo Warszawskie: klęska Napoleona pod Moskwą 1812 i śmierć tragiczna ks. Józefa Poniatowskiego z konieczności spowodowały jego upadek, prawa wydane zostały, choć się zmieniły warunki polityczne.

Diecezja lubelska za księstwa warszawskiego miała terytorjum bardzo rozszerzone: bullą 1806 Pius VII określił granicę diecezji lubelskiej, które obowiązywały aż do roku 1818. Daleko większy miała obszar, niż kiedy w r. 1867 złączona została z nią diecezja podlaska.

Jak możemy się przekonać z katalogu za r. 1815, diecezja lubelska składała się z 17 dekanatów: białskiego, krasnostawskiego, garwolińskiego, chełmskiego, janowskiego na Podlasiu, kamieńczukowskiego, kurowskiego, latowickiego, liwskiego, lubelskiego, łukowskiego, międzyrzeckiego, parczewskiego, stanisławowskiego, siedleckiego, stężyckiego i węgrowskiego. Nadto cztery dekanaty: hrubieszowski, tarnogrodzki, tyszowiecki i za-

mojski, przynależne do diecezji przemyskiej, poddane były pod zarząd biskupa lubelskiego.

Abyśmy mieli pełne pojęcie o granicach diecezji lubelskiej, możemy na podstawie tegoż katalogu 1815 r. wyliczyć wszystkie parafie tejże diecezji:

I. Dekanat Bialski obejmował parafie: 1) Biała, 2) Burdziłówka, 3) Górki, 4) Huszlew, 5) Leszna, (O.O. Paulinów), 6) Łosiec, 7) Hadynów, 8) Rusków, 9) Sarnaki. II. Dekanat Krasnostawski: 1) Chłaniów, 2) Gorzków, 3) Krasnystaw — Katedra biskupia, 4) Łopiennik, 5) Płonka, 6) Siennica, 7) Surhów, 8) Tarnogóra, 9) Wojślawice, 10) Zółkiewka. III. Dekanat Garwoliński: 1) Długa, 2) Garwolin, 3) Glinianka, 4) Goźlin, 5) Karczew, 6) Kołubiel, 7) Osieck, 8) Ostrowek, 9) Siennica, 10) Tarnówek, 11) Warszawice, 12) Włazowna, 13) Wilga. IV. Dekanat Chełmski: 1) Czułczyce, 2) Dubienka, 3) Chełm (ks. ks. Pijarzy) 4) Kumów, 5) Olchowiec, 6) Orchówek, 7) Pawłów, 8) Sawin, 9) Sosnowica, 10) Świerze, 11) Dorohusk, 12) Uhrusk, 13) Wereszczyn. V Dekanat Janowski: 1) Horbów, 2) Janów, 3) Kodeń, 4) Huszcze, 5) Małowagora, 6) Piszczacz, 7) Pratulín, 8) Terespa (O.O. Dominikanie. VI Dekanat Kamieńczykowski: 1) Dąbrowka, 2) Iadów, 3) Kamieńczyk, 4) Kamionna, 5) Korytnica, 6) Niegów, 7) Postoliska, 8) Sadowne, 9) Stoczek, 10) Sulejów. VII Dekanat Kurowski: 1) Baranów, 2) Bochoćnica, 3) Garbów, 4) Gołęb, 5) Kurów, 6) Klimontowice, 7) Markuszów, 8) Michów, 9) Wąwolnica, 10) Żyrzyn. VIII. Dekanat Latowicki: 1) Borów, 2) Kruzał, 3) Kłczki, 4) Kufflew, 5) Latowicz, 6) Miastków, 7) Parysów, 8) Skorzec (X.X. Marjanie), 9) Seroczyn, 10) Stoczek, 11) Wodynie, 12) Zeliszew, 13) Zwole. IX. Dekanat Liwski: 1) Cegłów, 2) Czerwonki, 3) Grębków, 4) Jakubów, 5) Kałuszyn, 6) Kopce, 7) Liw, 8) Mińsk, 9) Niwiska, 10) Oleścin, 11) Wierzbno, 12) Wiszniów. X. Dekanat Lubelski: 1) Abramowice, 2) Bełżyce, 3) Wojciechów, 4) Czwartek, 5) Częstoborowice, 6) Czerniejów, 7) Fajślawice, 8) Lublin kollegjata, 9) Kszczonów, 10) Konopnica, 11) Matczyn, 12) Piaski, 13) Turubin, 14) Czernięcin, 15) Zemborzyce, 16) Krężnica. XI. Dekanat Łukowski: 1) Adamów, 2) Domanice, 3) Kock, 4) Łuków, 5) Łysobyki, 6) Pruszyń, 7) Radzyń, 8) Radoryż, 9) Serokomle, 10) Stanin, 11) Trzebieszów, 12) Konkolownica, 13) Tuchowicz, 14) Ulan, 15) Wojcieszków, 16) Zbuczyn. XII Dekanat Międzyrzeczki: 1) Komarówka, 2) Łomazy, 3) Międzyrzec, 4) Opole, 5) Ostrowki, 6) Rossorz, 7) Sławatycze, 8) Włodawa (O.O. Paulinów), 9) Wisznice, 10) Wołyń. XIII. Dekanat Parczewski: 1) Biskupice, 2) Bystrzyca, 3) Czemierniki, 4) Dys, 5) Kijany, 6) Łuszczew, 7) Krasienin, 8) Lubartów, 9) Firlej, 10) Łańcuchów, 11) Łęczna, 12) Mełgiew, 13) Ostrów, 14) Parczew, 15) Puhaczów, 16) Rudno, 17) Serniki. XIV. Dekanat Siedlecki: 1) Jabłonna, 2) Kożuchówek, 3) Knychówek, 4) Mordy, 5) Nieciecz, 6) Niemoyki, 7) Paprotna, 8) Przesmyki, 9) Siedlce, 10) Skrzyszów, 11) Wierów, 12) Suchożebry, 13) Wyrozęby. XV. Dekanat Stanisławowski: 1) Cygów, 2) Dobre,

3) Kłębów, 4) Kobyłka, 5) Okuniew, 6) Pniewnik, 7) Pustelnik, 8) Radzinin, 9) Stanisławów. XVI. Dekanat Steżycki: 1) Bobrowniki, 2) Brzeziny, 3) Drażgów, 4) Górzno, 5) Gończyki, 6) Korytnica, 7) Kłoczów, 8) Laskarzew, 9) Maciejowice, 10) Okrzeje, 11) Pawłowice, 12) Ryki, 13) Samogoszcze, 14) Steżyca, 15) Nowodwór, 16) Wargocin, 17) Wilczyska, 18) Żelechów, 19) Żabionka. XVII. Dekanat Węgrowski: 1) Ceranów, 2) Czerwonka, 3) Kossów, 4) Mokobody, 5) Miedzna, 6) Prostyń, 7) Rozbity Kamień, 8) Skibniew, 9) Sokółów, 10) Sterdyn, 11) Węgrów, 12) Starawieś, 13) Wyszaków, 14) Zembrów. XVIII. Dekanat Hrubieszowski: 1) Grabowiec, 2) Hrubieszów, 3) Horodło, 4) Kryłów, 5) Moniatycze, 6) Trzeszczany, 7) Uchanie. XIX. Dekanat Tarnogrodzki: 1) Gorecko (Ks.Ks. Franciszkanie), 2) Huta Krzeszowska, 3) Józefów, 4) Krzeszów, 5) Łukowa, 6) Mokrelipie, 7) Potok, 8) Szczebrzeszyn, 9) Tarnogród, XX. Dekanat Tyszowiecki: 1) Chodywańce, 2) Dub, 3) Dierążnia, 4) Gródek, 5) Łaszczów, 6) Nabród, 7) Oszczów, 8) Rachanie, 9) Rzeplin, 10) Tyszowce, 11) Woźuczyn. XXI. Dekanat Zamojski: 1) Bończa, 2) Komorów, 3) Krasnobród, 4) Łabunie, 5) Sitaniec, 6) Skierbiszczów, 7) Stary Zamość, 8) Tomaszów, 9) Wielończa, 10) Nielisz, 11) Zamość.

Razem parafji 252. W r. 1917 diecezja lubelska w guberni lubelskiej liczyła 146 parafji, w guberni siedleckiej 112 parafji, razem 258 parafji.

Diecezja lubelska obejmowała całe terytorjum diecezji podlaskiej, część terytorjum diecezji warszawskiej, całe terytorjum diecezji lubelskiej: z wyjątkiem dekanatu kazimierskiego, chodelskiego, urzędowskiego i zaklikowskiego, które należały do diecezji kieleckiej. Dwie bowiem twierdze Zamość i Sandomierz, zdobyte przez księcia Poniatowskiego, stały się ośrodkami władzy cywilnej i duchownej: prawy brzeg Wisły przyłączony został do terytorjum twierdzy sandomierskiej.

Na tak wielkiem terytorjum biskup Skarszewski musiał mieć w rządzeniu pomoc, sam rezydował we wsi Kumowie dekanatu chełmskiego.

W Lublinie mieszkał vicarius in spiritualibus ac officialis generalis lublinensin: był nim ks. Józef hr. Komorowski i dwóch juduces surrogati ks. Mateusz Wojakowski i ks. Ignacy Gorajewski,

W dalszych punktach diecezji byli tak zwani officiales foranei. w Zamościu ks. Mateusz Kosiarski, w Garwolinie ks. Florjan Buyno, w Międzyrzeczu ks. Adam Kukiel.

Oprócz seminarjum duchownego diecezjalnego w Lublinie księży misjonarzy, którego rektorem był ks. Michał Szelicki, było seminarjum w Węgrowie, gdzie rektorem był ks. Jakób Białobrzegi i siedmiu profesorów, erygowane 1711 przez biskupa Aleksandra Wyhowskiego (było stale 10 — 18 kleryków vide Janów Podlaski ks. Pruszkowski) i w Janowie, gdzie rektorem był ks. Adam Popławski. Seminarjum w Janowie erygowane było 1685 przez biskupa Witwickiego (20 kleryków).

W każdym dekanacie był decanus foraneus i vice decanus. Proboszcz każdy miał tytuł curatus, na filii commendarius.

W znaczniejszych parafjach był tak zwany praepositus; na większych parafjach byli vicarii, lub cooperatores, praebendarii, mansjonarii, residentes, capellani.

W razie wakowania probostwa był tak zwany administrator, zazwyczaj sąsiedni proboszcz, a nie miejscowy wikarjusz.

Znaczniejsze kościoły były następujące: ecclesia cathedralis lublinensis w Krasnymstawie, insignis collegiata lublinensis w Lublinie, Insignis collegiata zamoscensis w Zamościu, oprócz kanoników rzeczywistych byli kanonicy honorowi. Kan. hon. prałatów było tylko trzech w kapitułach, inne prelatury wakowały.

W Kodniu i w Zamościu byli tak zwani infulaci.

W Jadowie proboszczem wiejskim był ks. Franciszek Zambrzycki, Episcopus Dardanensis. Sufraganeus Lublinensis był vacat. W ten sposób zjednoczona diecezja lubelska ochroniona była od juzefińskiej Galicji i przystosowana do późniejszych wypadków.

Ks. Stanisław Kamiński.

Parafia Końskowola.

Na żyznej równinie leży o milę od Puław przy szosie lubelskiej tuż przy stacji kolejowej, dziewięciotysięczna parafia Końskowola wiankiem wsi okalająca swój kościół Stara to parafia.

Marcin Koniński herbu Rawa otrzymał pozwolenie założenia 1512 ze wsi Witowska Wola miasteczka, Konińską Wolą zwanego. Nazwa przeto Koniskowola w dawnych wiekach była Konińskowola od rodu Konińskich, właścicieli sąsiednich wsi. Długosz pod r. 1440 wspomina, iż do istniejącej wtedy parafji należały wsie: Witowice, Osiny, Chrzachów, Chrzachówek, Pozóg, Młynki, Rudki, Borzychów i Wola Witowska, a nawet Żyrzyn. Już wtedy istniały we wsi kościelnej zwanej Witowicką Wolą dwa kościoły drewniane, większy i mniejszy. Dobra Konińskich przeszły w XVI wieku do Tęczyńskich. W r. 1545 proboszcz parafji Konińskowola ks. Stanisław Tarło, późniejszy biskup przemyski uzyskał od Piotra Gamrata, biskupa krakowskiego nową erekcję parafji w miejsce dawnej. Mocą tej erekcji pleban zmienia miano swe na prepozyta i otrzymuje pięciu mansjonarzy hojnie uposarzonych. Gdy zaś obydwie kościoły chyliły się z powodu starości do upadku, ks. Stanisław z Zalesia Lisowicz, proboszcz Konińskowoli wniósł zamiast drewnianych nowe od fundamentów kościoły murowane: mniejszy ś. Anny w 1613 i większy ś. Krzyża 1624. Oba te kościoły w 1627 ks. Jan Próchnicki, arcybiskup lwowski, z upoważnienia biskupa krakowskiego, pokonsekrował, przyczem większemu kościołowi dodał do tytułu ś. Krzyża drugi tytuł ś. Andrzeja Apostoła. Na froncie jest kamień wmurowany z napisem: Kościół ten r. 1624 wykończony razem poświęcony niedziela 1 po świętej Jadwidze, Fundator tych kościołów ks. Stanisław Lisowicz założył w 1635 w Końskowoli orkiestrę, zwaną muzy-

ką kościelną, zadaniem jej było w czasie nabożeństwa przygrywać na różnych instrumentach muzycznych oprócz przyjętego organu: założyciel hojnie zapisał fundusze na muzyków kościelnych. Naturalnie nie sam proboszczłożył koszt, lecz możni kolatorowie właściciele Konińskowoli: Lubomirscy, bezpośredni następcy Tenczyńskich, a po Lubomirskich Sieniawscy, a wreszcie po nich Czartoryscy.

W roku 1668 zostało w Końskowoli zaprowadzone bractwo Różańca świętego, a 1693 bractwo Niepokalanego Poczęcia.

Kościół mniejszy, odległy od parafjalnego o ćwierć wiorsty, leży naprzeciw plebanji. Jest to budowa pięknych wymiarów, z dachem dość ostrym i szczytami w obeliski przyozdobionymi, które przypominają staropolskie gotyckie świątynie, lubo kościółek ś. Anny jest w stylu odrodzenia zbudowany, a prezbiterjum jego nieco niższe zakończone jest w stronie wielkiego ołtarza zupełnie okrągło: oryginalne jest wejście do tego kościółka z boku frontu kościelnego, wejście to ozdobione jest charakterystycznym portykiem. Kościółek wewnątrz ubogi ma obraz św. Anny z postacią Matki Boskiej i Dzieciątka Jezus; obraz ten malowany na drzewie przez malarza Stanisława Szczerbca. Napis opiewa: Stanislaus Szczerbic pinxit Sieciecho anno Domini 1618. Obraz ten ma rodzaj drzwi, tak że wygląda na kryptyk. Na drzwiach tych wymalowany ksiądz w komży, za nim herb, następnie czterej patronowie polscy: ś. Wojciech, ś. Stanisław, ś. Jacek i ś. Florjan.

Kościół większy, parafjalny, obszerny, zbudowany więcej z kamienia niż z cegły, jest w kształcie krzyża o dwóch niskich frontowych wieżach, pokryty nową czerwoną dachówką, ma nawę arkadami na trzy części podzieloną. Kościół ten w czasie napadów szwedzkich został spalony i zrabowany. Dopiero 1730 r. książę August Czartoryski przyprowadził go do pierwotnej świetności. W kościele nowowyzbudowanym znajdują się dwie boczne kaplice: Tenczyńskich, w niej obraz prześliczny: zdjęcie z krzyża, i Lubomirskich, w tej ostatniej sarkofag z marmuru czarnego i leżącą niewiastą z miękiego metalu odlaną: jest to grobowiec Zofji Lubomirskiej marszałkowej wiel. koron. Napis głosi: D. O. M. Magni Marchalici uxorem Lubomirska Zofja. Pectore me virtus, marmore sculpsit amor — Dulcis imago mei — Redeo — revivisco — resurgo Sculpta — Sepulta — virens. Funere — Corde — Deo. Desii anno 1675 Augusti 10. Pod kaplicą jest trumna marmurowa: na niej napis Sophia de Bnin Comitissa in Tenczyn Lubomirska Stanislai Heraclii Comitissae in Wyznycz et Jaroslaw Ser. Rom. Imp. Principis Lubomiri Supremi Ręgni Marschalei Scepusien Gubernatoris Uxori Heroicae. Summa pietate et prudentia praestantissima obiit Anno Dni 1675 Die Augusti Remove Cineribus.

W kaplicy Tenczyńskich przy gradusie ołtarza jest płyta marmurowa z napisem: „Tu dom śmiertelnych prochów — Lecz gdzie, gdzie ich sława, — Na której śmierć żadnego nie przewidzi prawa — Jeżeli więc potomność Tenczyńskich zapomni — Ich cnotę, męstwo, dzielność — ten marmur przypomni“.

(D c. n.)

B a r a n ó w.

(Dokończenie).

Jak wyglądał ten kościółek drewniany, zbudowany przez Piotra Firleja, niewiadomo, jedyną pamiątką po nim jest kamień wmurowany w obecny kościół, na nim napis opiewa: *Dedicatio huius Ecc. Dominica prima post festum S. Michaelis P. B. 1612.*

Kiedy po dwustu latach kościół drewniany w Baranowie przyszedł do ruiny, wybudował dotąd istniejący nowy kościół murywany w stylu barokowym, jednonawowy, mogący pomieścić dwa tysiące ludzi, ks. Tomasz Okuński scholastyk lubelski, proboszcz baranowski między 1764 1781 rokiem, jak świadczy napis na dzwonnicy: *Fabrica huius ecclesiae coepta anno 1764 ad finem deducta anno 1781 cura Perillus Thomae Okuński, scholastici Lublin parochi loci. Fundator tej świątyni spoczywa pod wielkim ołtarzem, gdzie w tyle kościoła jest następujący napis na płycie kamiennej. „D. O. M. Tu spoczywa ś. p. ks. Tomasz Okuński, scholastyk lubelski, proboszcz Baranowski, fundator tego kościoła, umarł 22 lutego 1788 roku“.* Dotąd też wisi w kościele jego portret malowany na płótnie, trochę już zniszczony, przedstawia go w komży i stule. Po śmierci jego proboszczem baranowskim był ks. Michał Kocielski, jego siostrzeniec, który pamiątkę grobową położył ks. Okuńskiemu.

Kościół baranowski obok trzech dawnych ołtarzy wielkiego i bocznych ma cztery inne, w nich duże wyraziste obrazy: Ofiarowanie Pana Jezusa, św. Antoni, św. Piotr i św. Paweł Apostołowie. W bocznym małym ołtarzu jest obraz św. Tomasza Ap. patrona ks. Okuńskiego. Kościół ten został pokonsekrowany 1779 przez ks. biskupa Lenczewskiego.

Proboszczami zaś w wieku XIX byli następujący kapłani: 1) ks. Józef Półgrabski 1800, 2) ks. Kajetan Łopiński dziekan kazimierski 1826, 3) ks. Jan Malarski 1829. Po nim jest puszka na komunikanty z napisem: *„Fundator hujus Pyxidis Iohannes Malarski Canonicus Cathedralis Podlachiensis Praepositus Parochiae Baranów Anno Domini 1852. † w Baranowie. 4) Ks. Jan Kuczborski 1858 † zmarł w Baranowie jako emeryt, 5) Ks. Ludwik Turzeniecki 1874 zmarł w młodym wieku w Baranowie. 6) Ks. Jan Szydoczyński 1877 † w Baranowie. 7) Ks. Jan Jackowski 1885. 8) Ks. Przemysław Ołtarzewski 1907. 9) Ks. Władysław Grabowicz 1908. 10) Ks. Stanisław Rybka 1911.*

Parafję Baranów stanowią: osada Baranów wieś Czołna, Dębczynny, Gródek, Karczunek, Koziół, Klin, Huta, Kolonja Nowo-Miechowska, Łysa Góra, Niwa, Motyga, Mucha, Śniadówka, Wola Czołnowska, Zagrody, Zagość, Zabór, Tartak. Ludności było w r. 1863 — 1672 w 1925 r. 4744.

Ostatni proboszczowie położyli wielkie zasługi dla parafji Baranowskiej. Ks. Jan Jackowski przez 22 lata pasterzowania swą dobrocią i pobożnością ujął swych parafjan, którzy na żądanie je-

go zbudowali nową plebanję, dali fundusz na odnowienie i pomalowanie świątyni, a w dniu jego jubileuszu pięćdziesięciolecia kapłaństwa złożyli w darze, choć ubodzy, piękny ornat i puszkę wspaniałą na komunikanty. Kiedy umarł ks. Jackowski, pozostał wśród parafjan wielki żal, w czasie pogrzebu cała parafja zanosiła się od płaczu. Po jego śmierci przybył do Baranowa ks. Przemysław Ołtarzewski: w swej gorliwości wniósł piękną marmurową chrzcielnicę, którą otoczył estetyczną balustradą dębową. Niestety, z powodu rozstroju nerwowego po roku podał się do dymisji i zamieszkał w Lublinie, gdzie 1922 r. dokonał żywota w charakterze emeryta. Na jego miejsce naznaczony został ks. Władysław Grabowicz ze Zwierzyńca, dawny dziekan hrubieszowski. Kapłan ten wielce gorliwy i pracowity bardzo dużo pracy podjął w parafji baranowskiej. Pozostawił po sobie pamiątkę w kościele baranowskim obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, ku jej czci zaprowadził święto: po trzech latach przeniósł się do Michowa, gdzie z zarazy na tyfus umarł chwalebnie w r. 1918. Obecny proboszcz Baranowski ks. Stanisław Rybka przez lat 14 wykazuje wiele stanowczości i hartu, bardzo względny dla biednej ludności Baranowskiej.

Ks. St. Kamiński.

SZATY KOŚCIELNE jak **ORNATY, KAPY, STUŁY** itp. w wielkim wyborze

GOTOWE NA SKŁADZIE oraz WSZELKIE INNE w ZAKRES WYROBÓW KOŚCIELNYCH WCHODZĄCE PRZEDMIOTY poleca od przeszło 30 lat istniejąca chrześcijańska firma

„LITURGJA“

S-ka z ogr. odp. w KROŚNIE (Małop.).

T R E Ś Ć :

STATUTA VENERABILIS CAPITULI ECCLESIAE CATHEDRALIS LUBLINENSIS.
Wizyta pasterska bpa sufragana lubelskiego od 6 do 30 czerwca 1925 r.
DZIAŁ HISTORYCZNY. Granice diecezji Lubelskiej za Księstwa Warszawskiego.
Parafja Końskowola. Baranów. OGŁOSZENIE.

CENA PRENUMERATY: miesięcznie wraz z przesyłką pocztową 1 zł. 50 gr.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona okładki 100 zł., 1/2 strony 50 zł., 1/4 strony 25 zł.

P. K. O. Kouto Biskupa Lubelskiego Nr. 100,139.

Redaktor ks. kan. J. Władziński.

15 października 1925 r.

Wydawnictwo Lub. Kurji Biskupiej. Tamże administracja miesięcznika.

Zakłady Graficzne J. Pietrzykowski—Lublin.